This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

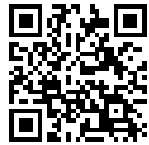

Rar.
4413

Digitized by Google

Rar. 4473

„Verordnung über Verbrechen"

Josephus Josefs II.

In kroatischer Sprache

Buda 1788

Digitized by Google

OPCHINSKA NAREDBA OD ZLOCSINSTVAH I NJIHOVIH PEDEPSAH

U BUDIMU

Utishtena Slovima Kraljevske Mudroskupshtine.

1788.

Digitized by Google

83143916

Digitized by Google

Mi JOSIP DRUGI,

Boxjom milloſtjom Odabrani Rimski Ceſar vazda Uzmloxni, Nimacske, Macxarske, Bemske, Dalmacie, Horvatske, Slavonie &c. Kralj Apoſtolski; Pervi Vojvoda Auſtrie, Vojvoda Burgundie, i Lotharingie, Veliki Vojvoda Millana, Mantue, Parme &c. Knez Hauſpurga, Flandrie, Tyrola &c, &c.

Da i oſvetljivoj pravici po Zakonu opchinskomu ſtanovitii ſvoj dadeſe nacsin; i daſe u ravnanju njezinomu ſvake povoljnoſti (Willkûr) oblaſt daleko ukloni, medju Zlo-

Digitized by Google

csinſtvima glavogubnima, i onima, kojaſu proti opchinskomu Urednomu Vladanju primiran metneſe red, medju Zlocsinſtvima takogjer i pedepſama pravedna ſtaviſe mjerra, i pedepſe s-otakim razlogom naredeſe, da pedepſanje njihovo nebude ſamo proshasto; Naredba indi opchinska od Zlocsinſtvah i pedepſah ovom zapovidju razglaſujuſe, da iſta od dana razglaſenja Nashim podloxnikom, ſudcem glavogubnim, i onim, koji za uredno opchinsko derxanje, red i ſigurnoſt metnuti jeſu, od Urednoga Vladanja ſudcem za opchinsko uputjenja upravilo sluxi, po kojemu ſvakomu glavogubnoga Zlocinſtva krivcu, koj glavogubnomu ſudu poſlie primite ove nove glavoſudne naredbe pridan bude, i tako ſvakomu takogjer proti urednomu vladanju Zlocsinſtva krivcu, koi Sudu od ured-

Digitized by Google

noga vladanja od onoga vrimena prikaxeſe, pedepſna odſuda imaſe datti.

Po tomu dakle ſve doſada izdavane od Zlocsinſtvah i njihovih pedepſah ſtare naredbe .ſvu Krippoſt gube, i unishtite jeſu. I u onima ſamo pedepſnima odſudama mjeſto imati moguh, koje kod ſvakoga glavogubnoga Suda onim glavokrivnim Zlocsincem odſudeſe, koji u vrime primite ove naredbe jurve pod zatvorom i ſtraxom nahodeſe.

Oſobito pak glavogubnim Sudcem s' ovim naredjujeſe, da u napridak ſvoju duxnoſt ſverhu onih ſamo izvershe i izpunne, koji radi kojega u iſtoj ovoj naredbi zabiljexenoga Zlocsinſtva Sudu pridani budu :

Digitized by Google

Dato u pervoſtolnomu gradu Nashemu Becsu u Auſtrii dana drugoga miſeca Travnja godine Goſpodnje hiljadu, Sedem ſto, oſamdeſet i Sedme, Kraljevinah Nashih, Rimskoga dvadeſet i druge, Macxarskoga pak, Bemskoga, i oſtalih godine ſedme.

JOSIP II. r. v.

LS.

Knez Karlo Palffy r. v.

Joſip Nagy r. v.

UKA-

Digitized by Google

UKAZALO

DIO PERVI.

Od Zlocsinſtvah glavokrivnih, i glavoſudnih njihovih pedepſah.

POGLAVJE PERVO.

Od zlocsinſtvah glavokrivnih u opcheni.

POGLAVJE DRUGO.

Od pedepſah glavokrivnih u opcheni.

POGLAVJE TRECHE.

Od uputnih proti Vladaocu, i Vladanju Zlocsinſtvah.

POGLAVJE CSETVERTO.

Od uputnih proti csovichjemu xivottu i tjela njegova zdravju Zlocsinſtvah.

Digitized by Google

POGLAVJE PETO.

Od u putnih proti dobromu Csovicsjemu poshtenju i slobodi zlocsinſtvah.

POGLAVJE SHESTO.

Od Zlocsinſtvah proti imanju i pravdam drugoga glavogubnih.

POGLAVJE SEDMO.

Od ukinutja Zlocsinſtvah, i dignutja pedepſah.

DIO

Digitized by Google

DIO DRUGI.

Od Zlocsinſtvah proti opchinskomu Urednomu vladanju, i njihovih pedepſah.

POGLAVJE PERVO.

Od Zlocsinſtvah proti urednomu vladanju u opchini.

POGLAVJE DRUGO.

Od pedepſah Uredno-Vladaonskih u opchini.

POGLAVJE TRECHE.

Od Zlocsinſtvah Uredno-Vladaonskih, koja xivottu illi Zdravju gradjanah pogibio illi shtettu tvoreh.

Digitized by Google

POGLAVJE CSETVERTO.

Od Zlocsinſtvah koja imanja i pravde gradjanah uvridjuju.

POGLAVJE PETO.

Od Zlocsinſtvah, koja na izopacsenje uljudſtva tegleh.

Digitized by Google

DIO PERVI

OD

ZLOCSINSTVAH GLAVOKRIVNIH

I

GLAVOSUDNIH NJIHOVI PEDEPSAH.

Digitized by Google

PRIDGOVOR.

Da Cęsarsko-Kraljevsko Apoſtolsko Velicsanſtvo ſvojih ſadashnih uredbah koriſtniu ſverhu doſegnuti moxe; velleumno, i pametno ſciniło jeſt ove iſte u razlicsite po Kraljeſtvu Macxarskomu i drugima njemu pridruxenima, jezike, da puku biſtrie objavljena budu, privoditi. Zato i ja izrucsito meni uredbah privodenje po Namiſtnomu Vichu Budinskomu, akoprem teshko i pogibljivo u izverſtnomu privodenju na ſvitlo po tisku opchenama davati nahodiſe; nishtanemanje zbog nikojih uzrokah ganut, koji lako shtiocem u doſadnjih pervo nego ja privoditi pocseo jeſam, billodano objavljena biti mogu. Evo i ova pedepſna uredba u nashemu Illyricsko-Slavinskomu jeziku po meni privedena na ſvitlo izajde, u kojoj, i drugima

Digitized by Google

gima do ſada po meni privedenima vazda naſtojao jeſam prave riecsi iz korena nashega izkopati, glotne pako od csiſtih izpliti, rugje i inoſtrane od nashih slicsno razabrati. Buduch pak ſvima dobro poznano jeſt, da po nehatanomu od nikoliko jurve vikovah obicsaju velle mloge Turske i Talianske riecsi pridruxileſe jeſu, ove od nashih pravo razlucsiti najvishe Riecsnika Ardeliu della Bellu u nikoima slidih, u gdikoima pak daleko odſtupi, k'tomu Riecsnika Jambreſſicha u pomoch primi. Zato dragi shtiocse ako u shtivenju privodenja uredbah nikoje neobicsajne riecsi ſuſritnesh, nemoiſe od toga uſupiti, i u dvoumljivu miſao upuſtiti, da je ova, illi ona riecs nerazloxna, i brez ſvakoga temelja metnuta; znaj dobro, da ſvaku neobicsajnu koju iz nova kovati naumio jeſam,

Digitized by Google

ſam, pervo zgrizo i kakoſe ima razumiti drugiuh priupita. Najposlie dakle akobiſe koi od shtiocah nashao terbi od koje riecsi duoumio, i ſciniobi nju lipshe iztomacsiti, neka kakogod meni objavi, za veliku zafalnoſt domorodne ljubavi vazda primiti hochu. Dano u Peſti drugoga Travnja miſeca.

Ivan Matkovich
Poxexac.

P O-

Digitized by Google

POGLAVJE PERVO.

Od zlocsinſtvah glavokrivnih u opcheni.

§. 1.

Ne ſvako dillovanje naredbam protivno jeſt glavokrivno (criminale) illi tako recseno pod izgubljenjem glave zlocsinſtvo. Zaradi toga i ona ſamo naredbam protivna dillovanja za glavokrivna zlocsinſtva derxati, i ſuditiſe imaju, koja po ovdashnoj pedepſnoj naredbi za takova ocsitovana budu.

§. 2.

Za glavokrivno dakle zlocsinſtvo iziskujeſe zlo namishljeno, i proſta volja: zlo namishljeno onda jeſt, kada illije prie, illi po iſtomu protivnomu naredbam csinjenju, illi ono tada u csinjenju, illi pak u oſtavljenju zaderxavaloſe, zlo, koje iz toga slidi privoljeno, i odlucseno jeſt bilo, i zato shtogod protivno naredbam s' onom odlukom po csinjenju

jenju illi oſtavljanju vlaſtiti uzrok biashe, da je zlo odonuda slidilo.

§. 3.

Zlo namishljeno i onda krivicsno jeſt, kada zlo, koje uzslidi, ni je doiſta bash pravo bilo odlucseno; nishtanemanje iz opake koje druge odluke tako dillo ucsinjeno jeſt, iz kojega nemallo ſvagda zlo sliditi obicsaje, illi barem laſno jeſt sliditi moglo.

§. 4.

Koi brez zle odluke koje to zlocsinſtvo ucsini, premako ni je brez krivice, ſaſvimtizim zlocsinſtva glavogubnoga krivac nije. Joshter pak manje moxeſe koje dillo za glavokrivno zlocsinſtvo derxati, kada zlo iznenada i nehotmice dogodiſe.

§. 5.

Proſte volje pomanjkanje oslobadja od okrivljenja glavokrivnoga zlocsinſtva u slidechih dogadjajih.

a)

Digitized by Google

a) Akobi zlocsinac u pameti ſmeten, i ſaſvime razum izgubio.

b) Akobi takvi u pameti ſmeten, koikad-kad u ſe dolazechi biſtra razabranja imade, u vrime ſvoje ludoſti koje zlo ucsinio.

c) Ako zlocsinſtvo u neprividjenomu pianſtvu brez ſvake odluke iznenada na zlo, illi u kojoj tako velikoj pameti ſmutnji dogodilobiſe, da zlocsinac za ſvoje dillovanje ni je znao, nitibiſe mogao ſpomenuti, illi.

d) U dobi djetinſtva, to jeſt prie dvanaeſt godinah bi ucsinio.

e) Ako dillo naredbi protivno priko volje, i nenadvladanom kojom ſillom nagonechom pripetilobiſe.

f) Ako takova privarra dogodiſe, radi koje na privaritoga cicha privarre nikakva krivica potvoritiſe moxe, i onbi oſimtoga brez nje slobodno bio dillovao.

§. 6.

Svako zlocsinſtvo po zlochi zlocsinca ſuditiſe ima, a ne po ſtanju i okoſtanjih onoga, kojemu zlo jeſtſe dogodilo. Zlocsinſtva da-

Digitized by Google

kle ucsinitiſe mogu proti iſtima takogjer zlocsincem, budalama, djeci, ſpavajuchima, da pacse i onima, koji vláſtitu ſebi shtettu i ſmaknutje uzxeleh.

§. 7.

Zlocsinſtva glavokrivnoga krivac nepoſtaje ſamo po iſtomu dillovanju, da i po ſvakomu, koje od zle odluke i proſte volje izalazi pomochnomu dillu, to jeſt, zapovidajuchi, ſvittujuchi, falechi, uputjujuchi, pomaxuchi, illi kakvimudrago drugim dillom, koje daſe zlo pripeti, uzrok biashe, prigoda, illi u iſti csas ucsinjenoga zlocsinſtva pomoch za ono kakvimgoder nacsinom dadde, illi barem za iſto slobodnie i ſigurnie. ucsiniti s-koimgod najposlie nacsinom u pomochi biashe.

§. 8.

Koi pak poslie ucsinitoga zlocsinſtva ſamo zlocsincu pomoch dade, i uz njega ſtanne, illi od poznatoga ſebi zlotvorja dobitak i koriſt primi, takvi ſamo ſebe oſobitim krivcem u iſtome csini, ne pak u ono me zlocsinſtvu, koje

Digitized by Google

koje jurve ucsinjeno jeſt, veche akobi moxebiti josht prie ucsinjena zlotvorja ſa zlocsincem dogovorioſe, dachemu u doshaſtomu zlocsinſtvu pomoch datti, illi odonuda koi dio primiti.

§. 9.

Prem ako ſamo mishlenje, i nutarnje opako nakanjenje zlocsinſtvo glavokrivno necsini, ſaſvimtizim ni je potribito, da zlocsinſtvo s-dillom zbilja dogodiſe. Iſto zlotvorja kushanje jurveje zlocsinſtvo (Criminale) glavokrivno odmah kako oni, koi zlo ucsiniti jeſt namislio, zaiſto ucsiniti jeſtſe iſtinito ſpravio, i ſvoje naumito zlo za iſpuniti zlamenjem izvanskim ocsitovao, iſto pak dillo ſamo radi nemoguchnoſti, illi radi koje druge zaprike, illi frechom nijeſe izvershiti moglo.

Digitized by Google

POGLAVJE DRUGO.

Od pedepſah, glavokrivnih u opcheni.

§. 10.

Ocsitovano i potverdjeno glavokrivno zlocsinſtvo pedepſa glavokrivna slidi; ova pak ſamo od onoga ſudca dattiſe moxe, kojemu glavogubna oblaſt dopushtena jeſt.

§. 11.

Niſtanemanje moxeſe zlocsincu, koi radi zlocsinſtva ucsinjenoga pedepſu jurve kaku taku moxebiti od nepriſtojnoga ſudca jeſt priterpio, druga opet pedepſa od vlaſtitoga ſudca glavogubnoga zaradi iſtoga zlocsinſtva onda ſamo nareditiſe, ako perva pedepſa niti po naredbi pripiſanoj, niti s-pravednim ſa zlocsinſtvom primirenju dana bi bila. Saſvimtim u ovomu takogjer dogadjaju ſudac glavogubni, kada pedepſu po naredbi datti uzhottie, na pervashnju, koju krivac jurve jeſt podnio imaſe obazriti.

§. 12.

Digitized by Google

§. 12.

Svaka pedepſa po ſadanjoj ſamo naredbi odreditiſe ima, na pazechi na naredbe, koje u mjeſtu, gdi zlocsinſtvo ucsinjeno jeſt, obicsajne bi bile.

§. 13.

Sudac glavogubni naredbe do ricsi obsluxiti zavezan jeſt, na koliko one za zlocsinſtvo oshtrinu i verſt pedepſe razlicsito i ocsito odredjuju. Pedepſu naredbam pripiſanu niti polakshati, niti oshtriu odrediti pod velikim pokaranjem nechese ikada uſuditi. Mlogo pak manje verſt pedepſe prominiti, illi moxebiti pedepſu cicha prateljske megju zlocsincem i uvridjenim pogodbe ſaſvime odpuſtiti oblaſt imati hoche.

§. 14.

Glavogubnoga dakle ſudca duxnoſt jeſt, pravo medju zlocsinſtvom i pedepſom razmerenje obderxati, i na ſverhu ovu ſvakolika okoloſtanja medju ſobom pomnjivo ſaſtaviti.

Digitized by Google

Od ſtrane zlocsinſtva ima oſobito gledati na kolikochu zloche, kojaſe u zlomu dillovanju pripeti, na glavna zlocsinſtva slidenja, i na slidechu odtuda vechu illi manju shtettu, takogjer ima izviditi, jeli mogucha, illi nemogucha bila, koja za ſacsuvatiſe od zla imatiſe moxe, opaza: od ſtrane pak zlocsinca gledati valja na mladoſt, na odtuda slideche laſno zamamljenje, i neopaznoſt, na cseſtje proshaſto pokaranje, i najposlie na pogibio padnutja.

§. 15.

Akoje zlocsinac mlogiuh zajedno, nishtanemanje razlicsitih zlotvorenja krivac, tada imaſe pedepſa po onomu zlocsinſtvu, za koje oshtria pedepſa jeſt odredjena, narediti, tako pak, daſe za poroshtrenje pedepſanja, i oſtali takogjer prigrishenjah po ſebi razlog imade.

§. 16.

Pedepſa na onoga ſamo ſpada, koi illi je iſti zlo dillovao, illi po dioniſtvu poleg §. 7.

Digitized by Google

i 8. ſebe krivcem ucsinio. Niti pak zasluxenje pedepſe, niti iſto pedepſanje zlocsinca xeni, djeci, rodbini, bashtenikom, illi kojemu trechemu, koi u zlocsinſtvu dionik ni je bio, na prikor, i skoddu biti moxe.

§. 17.

Akobiſe dogodilo, da zlocsinac po otajnoſti, bixanju, illi po ſmerti od ruke ſuda glavogubnoga ukloniſe, onda kod zlocsinſtvah, koja veche u puku motrenje i ſmutnju probudjuju, illi od kojiuh nepedepſanja naudnih slidenjah bi moxebiti bojatiſe bilo, glavokrivna pedepſa ſverhu odalachenoga, illi mertvoga na slidechi nacsin izpunnitiſe moxe. Imme zlocsinca, ucsinjeno zlocsinſtvo, i odredita glavna pedepſa na dashcsici ukratko pjiſana na vishala za izgled ſvemu puku daſe od ſviuh viditi moxe pribicheſe, i k'tomu po opchinskih novinah ſvuda razglasitiſe ima.

§. 18.

Pedepſa zlocsinca za opchinsku zadovoljnoſt dana nezapricsuje, da oni, koji po zlo-

Digitized by Google

csinſtvu uvridjeni, illi shtettovali jeſu, ſvoju nekvarnoſt illi zadovoljſthinu od zlocsinca, njegovih bashtenikah, illi dobarah putem pravice traxiti nemogu, nego ſamo akobi zajednokrivci bili po ovdashnoj naredbi ovu pravdu ocsito gubeh.

§. 19.

Izvan oviuh u ſadanjoj naredbi odlucsenih glavokrivnih pedepſah, druge pedepſanja verſti u napridak kod ſuda glavogubnoga miſta neimaju.

§. 20.

Pedepſa ſmertna izvan zlocsinſtvah onih, koja po naredbi pripiſanoj udiljnim ſudom (judicio Statario) ſuditiſe imaju, miſta neima. Jer u onima dogadjajih, gdiſe udiljnim ſudom ſuditi valja, za ſmertnu pedepſu ſam konopac, illiti uxe odredjen jeſt. Odſudjen na konopac zlotvor imaſe objeſiti, udaviti, i obicsajnomu pokopanje ukratiti. Tilo zlotvora poslie kako bude dvanaeſt urah duggo puku za izgled viſilo, brez ſvake pratnje i ſprovoda, gdi bude

mogu-

Digitized by Google

moguche bilo uz iſto miſto pogubljenja ukopatiſe ima.

§. 21.

Oſtale pedepſe glavokrivne jeſu: prikovanje krivca na jedno miſto, tavnica s'opchinskom robottom, ſama tavnica, batine, bics, kancxia, shibanje i najposlie ſtup pogerde (cataſta) * Tri perve pedepſe po verſti prigrishenja oshtrie mogu biti, illi daſe produlji pedepſa, illi daſe koja druga pokora za ochuttnije ucsiniti pridade.

§. 22.

Redovi pedepſe (gradus pœnæ) od ſtrane produljenja jeſu, a) produljena pedepſa u drugomu redu, b) produljena u pervomu redu, c) dugovita u drugomu redu, d) dugovita u pervomu redu, e) vrimenita u drugomu redu, f) vrimenita u pervomu redu.

§. 23.

* U nikojih miſtih zovu pelengir.

Digitized by Google

§. 23.

Po ovima u ovoj naredbi izrecsenima verſtma ſamo dopushteno jeſt ſudcu s'opazom na §. 14. ſtanovito pokore vrime odrediti, u odſudi pak vazda valja vrime pokore ocsito izrechi. Vrime pokore vrimenite u naredbi odredite u pervomu redu niti nixe jednoga miſeca, niti ſverhu pet godinah. — Vrime pokore vrimenite u drugomu redu niti ſverhu oſam, niti nixe pet godinah. — Vrime odredjene pedepſe dugovite u pervomu redu niti ſverhu dvanaeſt, niti nixe oſam godinah. — Vrime pedepſe dugovite u drugomu redu niti ſverhu 15. niti nixe 12. godinah. — Vrime pedepſe produljite u pervomu redu niti nixe 15. niti ſverhu 30. godinah. — Vrime najposlie pedepſe produljite, u drugomu redu nikada nixe od 30. odreditiſe, alli cicha okoloſtanja i na ſto godinah produljitiſe moxe.

§. 24.

Pedepſi od zlocsinſtvah onih, za koja naredba produljitu u drugoj verſti pedepſu od-

redju-

Digitized by Google

redjuje, moxeſe takogjer ocsiti xig pridatti, oſobito ako poglavito zlocsinca izopacsenje i pogibio to iziskuje. Zlocsincu na ovu pedepſu odſudjenomu na obadva obraza, kada na pokoru ſtupi, zlamenje vishalah ocsito i tako vidljivo, da niti s' vrimenom, niti koim drugim nacsinom iztertiſe moxe prixechiſe ima. Ovo pak ocsito xiga zlamenje ſtarji ſamo glavogubni ſudac odreditı moxe.

§. 25.

Pedepſa prikovanja jednomu miſtu u onomu ſtoji, to jeſt: zlocsinac u oshtroj tavnici derxacheſe, pak ſincxirih, illiti s' okovima tako kruto ſtegnutichèſe i okovati, damuſe najvishje toliko proſtora oſtavi, koliko najpotribitia tila gibanja i okretanja csiniti moxe. Zlocsinac na ovakvu pedepſu odſudjen za izgled ſviuhkolicih ſvake godine bitkami, illi udarci pedepſavacheſe.

§. 26.

Od tavnicah pedepſe slideche odredjujuſe redovi: a) najoshtria, b) teshka, c) krotkia

ta-

Digitized by Google

tavnica. Zlocsincu kadgodbi na pedepſu od oviuh triuh redovah odſudit, i zatvorit bio, vazda koi paſao hocheſe odrediti, kojega verſtan bude opraviti.

§. 27.

Zlocsinac za najoshtriu tavnicu odſudjen priko ſride tila gvozdenim obrucsem privucsen na odreditomu miſtu dan i noch prikovan ſtajache: da pacse josh na noge njegove, kakomu odredjeni poslovi dopuſte, illi akobi pogibeo iziskivala, dabi izcseznuti mogao, teshke negbe metnutiſe mogu, niti kakva poſtelja, oſim golih daſakah, niti kakva rahna, oſim kruha i vode dopuſticheſe; josht ſavishje ſvi ſaſtanci i razgovori neſamo s' nepoznanima i inoſtrancih, nego takogjer s' rodbinom i priateljih zabranujeſe.

§. 28.

S' Odſudjenim na teshku tavnicu s' ozgor recsenim nacsinom vladatiſe valja, nego ſamo a) na nogge njegove mallo laglje negbe metnu-

Digitized by Google

tnucheſe, b) i dvà dana priko nedilje polak ſunte meſà za rahnù dachemuſe.

§. 29.

Za odſudom na prikovanje u najtiſnie miſto, za najoshtriom, i najposli teshkom tavnicom ovo odonuda slidi; da odſudjen ne ſamo od dana proshtivene ſvoje odſude (latae ſententiæ) i priko ſvega vrimena pokore ſvoje nikakvu ſtraxnju volju, illi oporuku (teſtamentum) mochiche ucsiniti, nego da potomu i ſve oſtale, kojeje on moxebiti prie, negoje proti njemu oſſuda izdata bila, jali jurve poslie uhitjenja ſvoga uredbe oporucsene naredio bio, nevaljane, i nikakve imajuſe ucsiniti.

§. 30.

Koi za krotkiu tavnicu odſudjen bude, onaj s' lagljima, alli ſvagda s' takvima negbama okovacheſe, koje niti po himbenoſti, niti ſilli kojoj bitiche moguch odrishiti i obiti. Takvomu pak zlocsincu mallo bolja rahna, nijedno pak drugo pitje oſim ſame vode do-

pu-

Digitized by Google

puſticheſe, i najposlie oſim ocsitoga dopushtenja i znanja naſtojnika tavnice, i njegova ocsigledja ſvaki ſaſtanak s' rodbinom, poznancih, i priateljih, k' tomu i ſvaki razgovor zabranjujeſe. Po razlogu pak okoloſtanja krotkie tavnice pedepſa po ovomu oshtria poſtati moxe, daſe zlocsincu priko nedilje za nikoliko danah mallo oshtri poſt nametne, i u odredjene poſta dneve nikakva druga rahna oſim jedan funt hlęba dopuſti.

§. 31.

Poslovi opchinski ſvoje takogjer od uxeſtocsenja (exaſperationis) redove imaju, jeſu pak ovi, daſe texji, mucsnii, i doſadljivii poslovi zlocsincu narede, illi daſe na dulje vrime provuchi zapovide. Odredjenje pak verſtih poslovah po oſobitima okoloſtanjih ſvakoga vilaeta ſtaviti oſtaje na vólju razboritomu ſudcu glavogubnomu.

§. 32.

Batinah, kancxiah, i shibjah udarci illibiſe po ſebi ſamo za pedepſu odredili, illi pak

za

Digitized by Google

za uxeſtocsenje tavnice i poslovah opchinskih nadometnuli, pedepſa ova zlocsincu imaſe vazda ocsito datti. Koliko pak udaracah ovomu, illi onomu za jedno pokaranje izdatiſe, kolikoli putah ova iſta pedepſa moracheſe podvojacsiti, to u pametnoj ſudca glavogubnoga proſtoj volji ſtajache, koi u ovoj ſtvari zlocsinca ſnagu tila, jakoſt, i kripoſt ſvagdache prid ocsima imati. Od oſtaloga pak zlocsincu na jedan put necheſe mochi vishje od ſto udaracah odſuditi.

§. 33.

Izmetnutje na ozlogaſenu rugla klupu u ovomu zaderxajeſe. Krivac odſudjeni u gvozdje okovan, i ſtraxom obkoljen na shirokomu kojemu miſtu, gdiſe cseſche puk obicsaje skupljati ſverhu sloxene od daſakah gradje mallo vishe izvishene za tri dana zaſebice, ſvaki dan za jednu urru daſe od ſvega puka viditi moxe izmetnucheſe, i zajedno na dashcsici ſverhu perſah obishenoj ucsinjeno od njega zlocsinſtvo, i ukratko izpiſano ukazacheſe.

§. 34.

Digitized by Google

§. 34.

Za uxeſtocsenje glavokrivnih pedepſah slidi nadalje a) ocsito zlocsinca razglaſenje, b) imanja obuſtavljenje, (confiſcatio,) i c) plemeshtine izgubljenje. Nishtanemanje ſudac glavogubni pervashnje dvi uxeſtocsenja Verſte neche mochi odrediti, veche akobi po ovdashnjoj naredbi za ovo, illi ono zlocsinſtvo ocsito zapovidjene bile.

§. 35.

Ocsito zlocsinca razglaſenje u tomu zaderxajeſe, daſe imme njegovo, i tila ſtruk tako izpishe, kakocheſe od ſvakoga mochi razaznati; ucsinjeno takogjer od njega zlocsinſtvo, i glavokrivna oſſuda njemu odredjena ſvemu puku na onaj nacsin ocsitovacheſe, koi u ſvakomu vilaetu za oſtalo ſvako razglaſenje u obicsaju nahodiſe.

§. 36.

Svaki glavokrivni zlocsinac od dana izdate odſude, u koi za krivca poznat bi bio uxi-

vanje

vanje ſvega imanja, koje na njega ſpadalo jeſt, gubi. Od ovoga uxivanja xeni i djeci prilicsno ſtanju njiovu uzderxanje po ſudu odredichefe, i datti, oſtalo pak dokle uzterpi pedepſa na koriſt glavoſudne hazne okrenuchefe, za rahnu takogjer ſuxanjah, i uzderxanje tavnice troshichefe.

§. 37.

Ako odſudjeni dokle vrime pedepſe uzterpi, umre, imanje njegovo vlaſtito na onecha ſpaſti, koji po redu bashteniſtva zakonito slide, prem akobi po oporuki ſtraxnjoj kogagod vrimena uredba ucsinjena bila. Koi pak odſudjeni vrime ſvoje pedepſe izvershi, na ſve pravde (jura) poſobnih imanjah ſvojih opet povrachaſe.

§. 38.

Svakoi glavokrivnoj oſſudi, po kojojbi ovaj, illi onaj zlocsinac, a moxebiti plemenite kervi biobi, zlocsiniſtva kogagod krivac nashaoſe, ovo takogjer obznanjenje pridatiſe ima, to jeſt, da ſam zlocsinac po naredbama oſo-

Digitized by Google

bitima derxave iſte pravice i sloboshtine kojeſe plemeshtine doticsu, gubi. Ovo nishtanemanje izgubljenje na ſamoga zlocsinca, a ne na xenu, i djecu, kojuje on prie izgubljenja plemeshtine porodio, ſpada.

§. 39.

Za uxeſtocsenje pedepſe skroviti takogjer xſg odredjujeſe. Ovicheſe pak ovako ucsiniti, da na shupljini iz pod livoga ramena zlamenje vishala poznato i nepomersljivo prixexeſe. Ova pak pedepſe verſta ſamo za inoſtrane zlotvorce naredjena bitiche, koji zajedno takogjer iz Kraljeſtva protirati i izagnati imajuſe.

POGLAVJE TRECHE.

Od uputnih proti vladaocu i vladanju zlocsinſtvah.

§. 40.

Uputna (immediata) proti vladaocu i vladanju glavokrivna zlocsinſtva jeſu, a) uvri-

djenje

Digitized by Google

denje velicsanſtva Kraljevskoga, b) iznevirenje, c) uzpuntanje, i buna, d) ocsita ſilla, e) zlo uxivanje oblaſti, f) laxljivo prinacsinanje Kraljevskoga papira (Verfälſchung der Staatspapiren g) prinacsinanje pinezah, illiti novacah, h) pomoch data zlocsincem za izmaknuti, i) zlocsinacah zatajanje, k) pripomoch data za odbignuti iz vojnishtva.

§. 41.

Uvridjenja Kraljevskoga velicsanſtva krivac jeſt, koi zaboravivshiſe oblaſti, i doſtojanſtva od Boga zakonitomu vladaocu datoga, ſillovite u njega umetne ruke, i namishljenom zlom proti njemu odlukom kakvimudrago nacsinom ſebe oskverniji, premako nikakva iz toga shtetta bi slidila.

§. 42.

Zlocsinſtvo ovo s obuſtavljenjem dobarah na Kraljevsku ſtranu, koja po toj prigodi brez ikakva na djecu moxebiti xivuchu imajuchi obzira, ſva Kraljeſtvu dolaze, i joshtere du-

Digitized by Google

govitom tavnicom u redu drugomu najoshtriom pedepſacheſe.

§. 43.

I oni je takogjer krivac uvridjenja velicsanſtva Kraljevskoga, koi virnoſti, poshtovanja, i krute podloxnoſti ſvojemu Kralju duxne neſpominjajuchiſe, njega ocsitima ricsma, illi piſanjem progoniti uſudjujeſe.

§. 44.

Pedepſa ovoga zlocsinſtva jeſt krotkia drugoga reda vrimenita tavnica.

§. 45.

Koi prama domovini i Kraljeſtvu nezafalan, u kojoj on rodjen jeſt, illi koja njemu pribivalishte i obranenje daje, s-voljom nepriateljskom hottiobi shtogod ucsiniti, dabi na shtettu opchinsku illi uputno-illi neuputno teglilo, illibi poslie ono ocsito, illi skrovito, po vichu, illi vlaſtitomu dillu, oruxan illi neoruxan, ſamſobom illi s-pridruxenima zlocsinſtva

dru-

Digitized by Google

drugovi, po uzbunenju, okletvim ſrocanjem, izdaji, otajnih Kraljeſtva ocsitovanjem, illi s jedinivshiſe s-nepriateljih, illi po datoj njima pomochi i pripomochi, illi po kakvomu drugomu slicsnomu dillovanju shtogod ucsiniti naſtojao, takvi ſebe izdajſtva i iznevirrenja csini, bio on miſtanin (indigena) illi inoſtranac.

§. 46.

Ovakvi zlocsinci, kano i njihovi skuppakrivci imajuſe pedepſati nacsinom u §. 42. zabiljexenim.

§. 47.

U ovome dakle pogibljivu, i ſtrashnomu zlocsinſtvu zaradi opacsinah odonuda slidechih, onicheſe za dionike imati, kojiſu shtogod od nakanenja iznevirſtva kakvimgod nacsinom zaznali, nitiſu ſtareshinama prikazali, dali josh manje udilj objaviti zapuſtili.

Digitized by Google

§. 48.

Takogjer i naſtojnik, bio on inoſtranac, illi miſtanin za izdaicu Kraljeſtva derxatiſe ima, kada otajna i skrovita Kraljeſtva, koi poleg duxnoſti naſtojnishtva ſvoga iſta odkriva, i izdaje; na dalje i oni, koibi u kojugod derxavu, illi u vrime vojske u tabor, illi pak u one ſtrane, koje csette vojnichke, illi koja ſtrana njihova oſvoila jeſt, s-takvom odlukom otishao, da shtogod izvidivshi, i uhodivshi, ono iſto inoſtranomu vladanju, illi bash onoga vrimena kadaje rath iſtima nepriateljom izdade, bilo ovo uhodjenje od velikih, illi malih ſtvarih, od shtetnih, illi neshtetni naslidbah.

§. 49.

Pedepſa uhodah (der Spionen) jurve po uredbama vojnichkima odredita jeſt, i zato od toga ſuditi ſamo vojnichkoj oblaſti priſtoiſe, Drugojacsije pak izdaica Kraljeſtva s-tavnicom upokoritiſe mora, kojaſe produljiti i uxeſtoesiti ima po vridnoſti ocsitovanih ſtvarih, ucsinje-

Digitized by Google

ucsinjene himbenosti, i shtetti koja seje Kralje-stvu pripetila, illi pripetiti mogla; onda pak joshter jacsjom oshtrinom pokarachese, ako zlocsinac skuppa u Kraljevskoj sluxbi bivshi; pak bi bistvenu sebi poznatu nastojnishtva duxnost, sverhu koje on vladaocu zemlje zakleose jest, nerazloxno prikershio.

§. 50.

Svaki zbor mlogiuh ljudih vlastitom voljom za onu sverhu skupljen, da stareshinama svojima suprotivitise mogu, za uzbunenje i puntanje derxatise ima, kojega s-kakvomgod odlukom ucsinili bi, illi da od stareshinah svojih shtogod na sillu otmu, illi dase od duxnosti, koju sami obsluxivati duxni bi bili, oslobodese, illi da od stareshinah naredjene uredbe priokrenu i razore. Svaka takogjer silla, kojase uputno proti stareshinam istim, illi njihovim nastojnikom i csastbenikom, illi manjima sluxbenikom i dvornikom, koji za izpuniti njihovo naredjenje poslani jesu, ucsinjena bi bila, za uzpuntanje i bunu derxatise ima. Odkuda svi ovoga zlocsinitva krivci

Digitized by Google

Jesu, koji proti zemaljskoj, seoskoj, derxavnoj, illi sudskoj gospodi, i njihovim naredbenikom, kano i iste opchine, koje proti svojim poglavarom za uzprotivitise, megju sobom dogovorese.

§. 51.

Skuppakrivci i dionici zlocsinstva ovoga Jesu svi oni, koibi skuppe i sastanke u kuchah svojih pripustili derxati, u kojima od ovakva srocanja i bune vicha smishljena csinilabise, takogjer koji cilo opchine za ucsiniti srocanje i bunu bi podboli, illi vicha kakva nato nadodali, illi najposlie od takovih vichah poznanstvo imajuchi, stvar stareshinama prikazati bi zapustili.

§. 52.

Takogjer i oni ovoga zlocsinstva dionici bitiche, koibise na uzbunenje takve skupshtine dali navesti, od kojesu znali da volju imaju protivitise, i pri njojzi bi obstali, premako nitibise mogli nadrazloxiti dasu smutljivcem za opako odluke pomoch dali, niti dasu sami takovo dillo ucsinili.

§. 53.

Digitized by Google

§. 53.

Svaki, koi ſebe u bunu i puntanje naveſti pripushta, ſvoj xivot u pogibeo ſtavlja, to jeſt akobi ſtvar do toga doshla, daſe s-puntani i ſmutljivci ne drugojacsie, nego ocsitom ſillom raztirati bi morali. Ovakvo zlocsinſtvo na udiljnoſudju ſudicheſe, i ſvakojake muke po razlicsiti razlozi od ſtrane zlocsinſtva, i od ſtrane zlocsinca mjeſto mogu imati. Od ſtrane zlocsinſtva imaſe prociniti vecha illi manja ſverha traxite zloche, nacsini pogibljivi opakoga naſtojanja, i one opacsine pritexne, kojebi odonuda sliditi mogle: od ſtrane pak zlocsinca verſta dionishtva i pomoch data za izvershenje dilla bitiche od potribe promotriti. Zaradi kojega uzroka, gdi najvecha bude zloche i kvara opchinskoga verſta, vodje, i kolovodje osim s-obuſtavljenja dobarah, koja toga radi u ovakvu dogadjaju hazni Kraljevskoj brez ſvakoga na djecu, akobi koja bila, razloga, ſaſvim ſpaſtiche, na ſmertnu pedepſu odſudicheſe.

§. 54.

Digitized by Google

§. 54.

Koi ſa drushtvom vishjih ljudih ſillovito u goſpodarſtvo, kuchu, illi pribivanje drugoga dojde, i ondi njemu, imanju, i dobru njegovu ſillu ucsini, poſtaje krivac zlocsinſtva od ocsite ſille, premako to moxebiti s-drugom odlukom nebi uradio, nego da priſtojne nikoje pravice iztira.

§. 55.

Pedepſa ſille ocsite jeſt vrimenita u pervoj verſti teshka tavnica, i poslovi opchinski. Onomu pak, komuje ocsita ſilla ucsinjena, izvan ove glavokrivne pedepſe slobodnomuje traxiti zadovolshtinu, i podpuno naplachenje shtette.

§. 56.

Zadate ocsite ſille oni takogjer krivac poſtaje, koi ſudcu, illi kojemu drugomu poglavaru ſverhu njega oblaſt imajuchemu, i njegovu u ſtvarma naredbenishtva za izvershiti odpravljenomu; takogjer i oni, koi iſtoj

ſtra-

Digitized by Google

ſtraxi, illi ſtraxaninu zapovidi poglavarſtva izvershujuchemu rukom ſillovitom ſuprotiviſe, premda nikakva ranna nebimuſe zadala.

§. 57.

Ovakvi zlocsinac na vrimenitu u pervoj verſti teshku tavnicu odſudicheſe, ako pak ſilla velika u ſuprotivljenju ucsinjena s-uvridjenjem i rannenjem zdruxena bi bila; onda takvi zlocsinac s-vrimenitom teshkom tavnicom u redu drugomu pedepſacheſe.

§. 58.

Koi bi oblaſt i moch imajuchi u obsluxenju duxnoſti ſvoje na ono doshao, dabi komugod u poshtenju i dobrih nashkodio, illi koimgod drugim nepravicsnim nacsinom shtettu ucsinio, illi za ſam ſebe kakvu koriſt ſillom izmamio; illi najposli akobi za kakvu zlu i opaku ſverhu doſtati, dabi trechemu skoddu ucsiniti pomogo, takvi ſebe csini krivcem zloga uxivanja oblaſti.

§. 59.

Digitized by Google

§. 59.

U Krivicu ovakva zlocsinſtva i oni ſudac ſebe upliche, koi po darovih, poklonih, mitovi, pomaganju, illi polepnoſti, illi zaradi vlaſtite koriſti u onoſe dade naveſti, da od pripiſanoga nacsina pravice odſtupi, illi da doſtojnu komugod pravicu nebi ucsinio, illi bash ocsito koga nepravedno bi odſudio.

§. 60.

Ovoga zlocsinſtva pedepſa jeſt dulja u redu pervomu teshka tavnica, i opchinski poslovi. Pedepſa ova po izmetnutju na neposhtenu rugla klupu, i po razglaſenju ocsitomu zlocsinca xeshcha izdaticheſe.

§. 61.

I oni ovoga iſtoga zlocsinſtva dionik biva, koi ſudca, Magiſtrat, poglavarſtvo illi sobechanima, illi veche zaiſto uprav datima poklonih, illi po komu drugomu neslobodnomu i nedopuſtitu nacsinu na to naveſti bi

na-

Digitized by Google

naſtojao, da od poklavarske duxnoſti ſvoje odſtupi; illibi poslie on odluku ſvoju doſtignuo, illi ne, illi bi po tomu za ſvoju, illi tugju koriſt shtogod traxio.

§. 62.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga jeſt vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica, i poslovi opchinski. Nishtanemanje po razlogu okoloſtanjah oshtrii nacsini nadodatiſe mogu.

§. 63.

Koi bi opchinske hazne papire, koji ſami poſebi toliko vridnoſti uzderxaju, koliko i gotovi novci, illi na koih ukazanje opchinska hazna plachu datti, i gotove novce broiti mora, prinacsinjati i slikovati uſudiſe; illibimu poslie ova ſtvar za rukom izishla, illi ne; illi akobi iz takva dilla kojagod hazni, illi pak trechemu komu shtetta dogodilaſe, illi ne, illibiſe najposli takvi laxljivi papiri nashe, jali inoſtranske hazne doticali, ſvaki put takvi ſebe csinu krivcem i varaocem laxljivoga prinacsinjanja Kraljevskoga papira.

§. 64.

Digitized by Google

§. 64.

Takogjer i onaj ovoga zlocsinſtva krivac jeſt, koi prave i iſtinite u ſebi Kraljevske papire, vechi u njih broj, negoſu prie zaderxavali, himbeno upiſavshi kvari, niti je potribito, bilo bi laſno, illi teshko iznajti himbeno varanje, illibi koi po himbenomu pokvarenju imao, illi neimao skoddu.

§. 65.

Za ovakvo zlocsinſtvo u dogadjaju §. 63. dulja u redu drugomu, u dogadjaju pak §. 64. produljena u redu drugomu tavnice, illi tavnice i oshtrii zajedno opchinski poslovah pedepſa odredjujeſe. U dogadjajih pak onima, gdi pritexnia, i ſaſma velike vridnoſti okoloſtanja ſaſtala biſe, pokora ova s izmetnutjem zlocsinca k ſtupu rugla, i ocsitima batinama uxeſtocsitichese.

§. 66.

Skuppa krivci zlocsinſtva ovoga jeſu oni, koji obicsajne u Kraljevskima papiri podpiſe,

i

Digitized by Google

i podbiljexke nasliduju i prinacsinaju, biljexke, jali zlamenja iztocsju ſpodobna dubu; papir, prilike, matice, slova, utiske najposli illi shtogod drugo za himbeno prinacsiniti Kraljevske papire ſpodobno skupljaju i pripravljaju, pak ona varavcu za varranje pomochi znajuchi pridaju, illi s-koimgod drugim nacsinom za Kraljevskih papirah pokvarenje shtogod u pomoch daju.

§. 64.

Zlocsinſtva ovoga skuppakrivci po pedepſi u §. 65. odreditoj pokaratichefe.

§. 68.

Pokvarenih, i laxljivih novacah krivcem oni ſebe csini, koi nikakvo od Kralja dopushtenje imajuchi, novcem na kogagod illi nashih, illi inoſtranskih u bashtenskima derxavama primljenih novacah zliku, zlamenje, illi biljexak udara, ako prembi takvi novci u valjanoſti i texini jednomirni, illi moxebiti joshter texji bili.

§. 69.

Digitized by Google

§. 69.

Pedepsa kovacsah laxjivih novacah jest vrimenita u redu pervomu teshka tavnica, i poslovi ocsiti.

§. 70.

Po isti nacsin i oni laxljivih novacah krivac biva, koi na zliku Cesarsko-Kraljevsku, illi drugu koju inostransku u nashima Kraljestvih prolazechima novci iz pravoga i valjana rudah laglje, illi hergjaviega bash laxljive novce kuje, illi po kojoj drugoj varki i himbenosti nevaljane novce pravima prispodoblja.

§. 71.

Pedepsa zlotvorstva ovoga jest teshka tavnica, illi dulji u redu dugomu poslovi opchinski.

§. 72.

Zlotvoritva ovoga skuppakrivci jesu oni, koji podobne i vriedne od kakvemudrugo bilo fele halate za kovanje novacah nacsinjaju, i

ove

Digitized by Google

ove znajuchi za kovanje laxljivi novacah dobavljaju i dodaju, illi po komu drugomu nacsinu daju, daſe laxljivi novci kovati, i udarati mogu.

§. 73.

Skuppakrivci zlocsinſtva laxljivi novacah duljom u redu pervomu tavnicom, i robotom opchinskom pokarani hoche biti.

§. 74.

Laxljivi novacah krivci jeſu i oni, koji pravima nashima, illi inoſtranskima novcem nutarnju i iſtinitu cine vridnoſt koju pervo imali jeſu kakogod ſmanjkaju, illi manju csine.

§. 75.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga jeſt dulja u redu pervomu teshka tavnica, i poſo opchinski.

Digitized by Google

§. 76.

Koi komugod, kojega magiſtrat, illi poglavarſtvo u tavnici zatvorena derxi, pakmu pomoch dade, da lashnje utechi moxe, i onbi na ſillu, illi po lukavshtini iz tavnice izmako, udilj ſebe krivcem zlocsinſtva glavokrivnoga csini: niti je potribito obzir imati, jeli pomoch takva ſuxnju uffachenomu ſamo iztraxujuchi, i zato krivcu josht nerazglaſenu, illi pak komugod na pedepſu jurve odſuditomu, i pod tavnice ſtraxom uzderxanomu dao.

§. 77.

Akobi moxebiti pomoch ova za izmaknuti, uput od ſamoga poglavarſtva, illi barem po komu drugomu s'njegovim znanjem, i privolenjem prigodu davſhi, illi od toga ugovorivshi data bila; zlocsinſtvo ovo vrimenitom, alli teshkom tavnice pedepſom oſveticheſe, i to onda ſamo u redu drugomu, kada pomoch krivcem Kraljeſtvu shtettu csinechim kakono uboicama, herſuzom, razbojnikom i palikucha-

Digitized by Google

chama, ucsinjena bude. Ovakvi pak zlocsinac, koi poglavarſtvu ſillu ucsini, akobi u poſſidovanju kojega dobra bio, doklem takovo joshter on poſſiduje, iſto izgubiti hoche. Pedepſi ovoj ocsito takogjer zlocsinca razglaſenje za uxeſtocsenje nadodacheſe.

§. 78.

Ako pak pomoch za bixanje brez znanja onoga, koi oblaſt i poglavarſtvo imade, veche od kogagod iz medju naſtojnikah njegovih, illi bash od dvoranina tavnice data bude; zlocsinſtvo s-vrimenitima u redu pervomu teshkima opchenskima poslovi pokarachefe.

§. 79.

Akobi pomoch takva od onoga dana bila, koi pokrajtoga izrucsitu ſebi moxebiti koju duxnoſt imajuchi, nju niſthanemanje nebi prikershio, i ovi takogjer vrimenitom u redu pervomu, alli mallo krotkiom tavnicom, i opchinskima robotama uxivicsitichefe.

Digitized by Google

§. 80.

Suxanj, koibi za pobichi ſillu traxio', s-batinama izmlavicheſe, i ſtexjim gvozdjem okovacheſe. Akobi pak s-uſillenjem illi s-lukavshtinom zaiſto uteko, tada zaradi ſama bixanja, niti kakvi imajuchi obzir na iznova ucsinjena zlocsinſtva, zbog kojicheſe oſobito iztraxivati, i pokarati, pervashnja njegova pedepſa, dokle oſtalo josh njegovo vrime uzterpi s-poſtom, udarcih, texjima negbamah, i po razlogu okoloſtanjah s-tiſnim takogjer na miſtu krutim okovanjem uxeſtocsicheſe.

§. 81.

Koibi vidjenim biljegom xiga odbignuta iz tavnice, illi kogagod drugoga, kojegabi glavogubnoga zlocsinſtva krivca znao, u pribivalishtu ſvojemu zatajao, illibimu ſamo vrimenito, ne pak otajno utocsiſtje dao, takviſe krivcem zatajanja csini, premda on za izpunniti zlocsinſtvo bash nishta nebi pomogo, i zato kano zlocsinſtva skuppa krivac nikakvu vechu krivicu neprima.

§. 82.

Digitized by Google

§. 82.

Zlocsinſtva ovoga i onaj krivac jeſt, koi iſtu ſtvar zlocsinſtva, na priliku, ubiena csovika mertvo tilo, ſtvar ukradjenu, i druga ovima prilicsna, k-tomu allate za ovo i ono zlocsinſtvo oſobito sluxeche illi kod ſebe, illi na drugomu kojemu miſtu ſakrivene derxi.

§. 83.

Najposli i oni iſtoga zlocsinſtva krivac jeſt, koi onomu, kojega glavokrivnoga zlocsinſtva krivca znajuchi, drugemu haljine navlacsechi, illi tako, daſe razaznati nemoxe priobrazechi, illi pak drugim koim nacsinom pomoch na to daje, daſe od ſtareshinah nikako najti, nego u skrovitu gdigod ſigurno obſtati moxe.

§. 84.

Pedepſa zatajanja zlocsinacah, akobi cicha zatajanja vecha, illi manja pogibeo, vecha illi manja shtetta priblixavati vidilabiſe,

Digitized by Google

jeſt vrimenita, illi dugga, krotkia illi texja tavnica, i poslovi ocsiti.

§. 85.

Nishtanemanje i oni, koi rodjaka, illi bilo u potezi uzlazechoj, illi ſnilazechoj, bratju i ſeſtre od jednoga otca i matere rodjene, illi od jednoga otca, a druge matere (polubratju) i oviuh drugove, illi vlaſtitu ſvoju xenu, illi xene ſvoje bratju i ſeſtre po otcu i materi, illi po ſamomu otcu, illi ſamoj materi zataih, premdabi zatajanoga kogagod zlocsinſtva krivca iſtinito znao, i zato koliko zatajanomu blixje, illi dilje u kolinu rodſtva ſmishan bude, toliko krotkiecheſe pokarati, alli s-takvim izreknutim ugovorom, ako zatajalac za ucsiniti i izpunniti zlocsinſtvo nimalo nebi umishan bio.

§. 86.

Akobi tko vojnika koiſeje pod zlamenjem i barjakom Kraljevskim vojevati zakleo, illi koga drugoga sluxbenika od csette Kraljevske, zna-

Digitized by Google

znajuchi podbadao, i nagovarao da sluxbu vojnichku oſtavi i utecse, illi ako i nebi vojnik u ſam ſebi nauhmio vojnichſtvo oſtaviti, njemubi pak koliko s-riecsma, toliko i dilli pomoch dao, illi akobi tko onomu koibi ſam nakanio vojnichſtvo oſtaviti odilo vojnichko, illi oruxje kupujuchi, put ukazujuchi, haljine njegove prominjujuchi, njega zataivajuchi, illi u ſvoju kuchu i pribivalishte primajuchi, illibi koim drugim nacsinom pomoch dao, i tako odbignutje lashnje, iztraxivanje pak njegovo i odkrivenje texje ucsini, onajſe krivcem csini pomochi dane odbignutju vojnichſtva.

§. 87.

Akobi oni, koije ovoga zlocsinſtva krivac ucsinjen za vojnika vridan bio, na miſto onoga, komuje prigodu i pomoch dao vojnichſtvo oſtaviti, brez ſvakoga izgovora naſtupiche. Akobi pak zaradi ſpola, illi drugiuh okoloſtanjah za vojnichſtvo nevridan bio; krivac osim obicsajni novacah, koje dvoſtruko hazni vojnichkoj za jednoga novoga vojnika

Digitized by Google

izbroiti mora, na vrimenitu takogjer u redu pervomu krotkiu tavnicu odſudicheſe. Ova nishtanemanje pedepſa, kada krivac novce vojnichkoj hazni polòxiti nebi mogao, tada u vrimenitu reda drugoga tavnicu, i poslove opchinske prominicheſe.

§. 88.

S-koim nacsinom uskok zaradi oſtavljenoga vojnichſtva pokaratiſe ima, to po zapovidma vojnichkima jurve odredjeno jeſt; buduch da od ovoga zlocsinſtva ſamo ſudu vojnichkomu priſtoiſe ſuditi.

P O-

Digitized by Google

POGLAVJE CSETVERTO.

Od uputnih proti xivotu Csovichjemu, i tila njegovoga zdravju zlocsinſtvah.

§. 89.

Glavokrivna zlocsinſtva, kojaſe uput xivota csovicsanskoga, i njegova zdravja doticsu jeſu a) ubojſtvo jednoſtrucsno (homicidium ſimplex) b) puſtainſtvo, c) ubojſtvo izdato, d) najmito razbojnichſtvo (aſſaſſinium) e) dvobojſtvo, illi dvoice na mejdan izazvanje, f) dobavljenje raztiranja ploda tilesnoga, g) izmetnutje djece, h) jako izrannenje, i) ſvoubojſtvo, illiti ſilla ſamom ſebi ucsinjena (authochiria).

§. 90.

Oni ſebe krivcem ubojſtva csini, koi ubojnim oruxjem na kogagod csovika naſerche, illi po kojemu drugomu nacsinu ſillovitu ruku na njega ſtavlja, tako, damu ſmertnu rannu zadade, i ſmert rannjenoga illi odmah, illi op-

Digitized by Google

potlam nikoliko vrimena uzslidi, prie negobi megjuto zdravju povratioſe.

§. 91.

Pedepſa jednoſtrucsnoga ubojſtva jeſt dulja u redu pervomu teshka tavnica.

§. 92.

Ako po ubojſtvu jednoſtrukomu, i slideche iſtoga ubojſtva verſti, zavezaj takogjer ljubavi prama otcu, materi, i djeci; xenidbene po iſti nacsin virnoſti i rodſta priateljſtvo u kolinu §. 85. jurve ſpomenutoga, kojima ovdi jednoga i drugoga takogjer otca, dida, najposlie i babe, bratja i ſeſtre u broj ſtavljajuſe, i razumiu prikershen bude; ako najposlie po ubojſtvu blixji zavez rodſtva i priateljſtva, po kojemu ubojſtva pocsetnik prama ubienomu veche poshtenje duxanje bio ukazati raſtergnuto bude; pedepſa proti takvomu dulja u redu drugomu teshke tavnice odrediti, i josht ova pridruxitima oshtriima i xeshchiima koimgod nacsinih morachese ſtegnuti.

§. 93.

Digitized by Google

§. 93.

Nacsini oshtrie ove pedepſe ondache takogjer miſto imati, ako iz okoloſtanjah ubojſtva ſavishe velika xeſtina, i takva na ſvitlo izajde odluka, da ubojſtva pocsetnik ubienomu ſmert veche a veche ljuchu, i oshtriu zadati naſtojao jeſt.

§. 94.

Ako ubojſtvo od mlogiuh zajedno skuppa krivacah ucsinjeno bude, tada ſvaki od njih, koi znajuchi i hottiuchi pomoch za ubojſtvo dao jeſt, kano ubojca pedepſacheſe; illibi posle na ubienoga on ruku ſtavio, illi ne.

§. 95.

Neprashtaſe krivica pocsetniku ucsinjenoga ubojſtva u ljutini, ſerdcsbi, nagloſti, plahoſti, ſvadnji, kavgi, illi buni, u koima dogadjajih pedepſa shtogod u mallo mochicheſe olakshati.

§. 96.

Digitized by Google

§. 96.

Suprotivnim pak nacsinom oni, koi drugoga, a ſebe pravedno branechi ubie, za uboicu derxatiſe neche. Nishtanemanje izgovor neokrivnoga potribitoga obranjenja (excuſatio moderaminis inculpatæ tutelæ) onda ſamo valja, ako ubojſtva pocsetnik ukaxe, illi iz okoloſtanjah cseljadih, illi ljudih, miſta, i vrimena pametno moxeſe zavershiti, illi zaglaviti, da ubien brez ſvake njemu dane prigode tako plaho na njega naſernuo jeſt, da ne ſamo ranne, nego i iſtoga izgublenja xivota nadatiſe mogao jeſt: illi najpoſlié ako ukaxe, daje usillovan onim obranenjem, iz kojega ſmert iskernjega ſvoga slidila jeſt, s-drugom odlukom nijeſe sluxio, negoli da ſvoja i iskernjega ſvoga dobra i sloboshtinu protiva nepravednomu naskocsivcu obrani, kojega drugojacsie brez vlaſtitoga izrannenja illi ſmertne pogibili upitomiti, ukrocsati, illi otirati nijednim nacsinom nije mogao.

§. 97.

Digitized by Google

§. 97.

Nishtanemanje ubojſtva krivac jeſt, koi csovika ſamo ſebe branechi ubie, odredjenje nishtanemanje neokrivne potribnoga obranenja nacsine priſtupio jeſt, buduchi dabi i onako ſillu ſebi ucsinjenu osim ſvakoga kvara i pogibilji drugojacsie a ne po ubojſtvu naskocsivca odvernuti, illi koim drugim nacsinom, ne pak njega ubivshi, ukrocsiti i nadvladati bi bio mogao, illi akobiſe ſuprot ſilli, od kojebiſe ſam braniti morao, prigodu on iſti uput (immediate) bi bio dao. U ovakvima dogadjajih tavnica vrimenita, i poslovi opchinski u redu pervomu za pokoru sluxiche, koja akobi iziskivala okoloſtanja xeshcha, i oshtria dattiſe moxe.

§. 98.

Koi s-takvom odlukom naſerne na csovika, i njega ubie, da dobrah njegova vlaſtita, illi tugja ſverhu kojih brigu i csuvanje priporucsitu imao jeſt, ugrabi, puſtainſtva i lupexſtva krivac poſtaje; niti je potribito znati

gdije

gdije naskocsenje ucsinjeno, jeli ocsito na drummu, illi u ubienoga kuchi, pribivalishtu, illi pak u onomu mistu gdiseje za kratko vrime zaderxo.

§. 99.

Pedepsa lupexstva jest dulja u redu drugomu najoshtria tavnica. Gdibise pak iz nacsina ubojstva velika kakva lupexa nemilla zloserdnost izdala, misto naj oshtrie tavnice, pedepsa u najtisnie na jedno misto okovanje odredichese.

§. 100.

Ubojstva po izdaih krivac jest, koi podmuklo, lukavo, i himbeno oruxjem illi otrovom ubojstvo takvim nacsinom uradio jest, s-koim ubienomu svaki nacsin koliko obzira, obcsuvanja, i prividjenja, toliko i sebe istoga braniti uzet jest bio.

§. 101.

Izdatoga ubojstva pedepsa jest, dulje u redu drugomu najtisnie na misto jedno prikovanje.

§. 102.

Digitized by Google

§. 102.

Koi pak ulizivanjem, obechanjem, mitovih, darovih, pritnjom, ſillom, illi drugim koim nacsinom kogagod na ubojſtvo trechega podverkat; naſtoih, on ſebe najmitoga ubojſtva (aſſaſſinii) krivcem csini, niti je potribito, jeli on zapovidi privolio, illi ne; illi najposli jeli napadnutje najmito i pogodito, illi ubojſtvo zaiſto ſversheno bilo, illi ne.

§. 103.

Nishtanemanje pedepſa za zlotvorſtvo ovakovo, slidechom razlikom odredicheſe, to jeſt, akobi zapovid poradi ubojſtva ſaſvim bila odbacena, illi pak primljena, alli uhitenje illi napadnutje nebi bilo slidilo, zlotvorac vrimenitom reda drugoga teshkom tavnicom, i robotama opchinskima bitiche mercvaren. Ako pak iz dogovora uhitenje kushato, ubojſtvo pak nebi slidilo, zlocsinac za dulju u redu pervomu teshku tavnicu i opchinske poslove odſudicheſe. Ako najposlie dogovorito ubojſtvo

ſtvo uzbilja slidilobi, krivac s-onom, s-kojom i uboica pedepſom pokarache ſe.

§. 104.

Ako megju onim, koi je tako ubojſtvo zapovidio, i onim, ſverhu csie glave jurve dogovoreno i zapovidjeno bi bilo, tkogod iz megju broja oniuh, koji u §. 92. ſpomenuti jeſu dogodilobiſe, onda u ſvakomu dogadjaju oshtria pedepſa bitiche.

§. 105.

Dvoboja, (duelli), illi mejdana oni krivac poſtaje, koi ſmertnim oruxjem oboruxan kogagod drugoga na oſobiti boj izaziva, akobi neznam kakvi uzrok prigodu na izazivanje dao. Jerbo opchinskih zapovidih oblaſt i pravice ravnanje, koje ſvakoga uvridjenoga, dobra, poshtenje i glas poshteni od ſviuh naskocsiocah i lupexah brani i csuva, opchinskoga najposli mira i ſigurnoſti ſacsuvanje nikada nepripushta, da poſobni koi Varoshanin ſam ſebi rukom oruxanom pravicu traxi i iztiruje, pak

ko-

Digitized by Google

koliko ſvoju, toliko nepriatelja i varoshanina ſvojega xivot u pogibeo metne.

§. 106.

Zlocsinſtvo ovo od ſtrane jednoga i drugoga, koliko izazivalca, toliko i izazvana za ucsinjeno i ſversheno imacheſe, kako obadvoica s-ubojnim oruxjem pripravljeni na mejdan oſobiti ſtupe, illi poslie ubojſtvo, illi barem izrannenje, illi pak nijedno od obadviuh slidilo bi, illi ne.

§. 107.

Akobiſe jedan od borrechih s-oruxjem xivotom raſtavio, onaj, koi xiv oſtane, i izazivalac bi bio, kaono ſvaki jednoſtruk ubojca (ſimplex homicida) pedepſan bitiche; akobi pak izazvan xiv oſtao, s-duljom u redu pervomu teshkom tavnicom, i poslom opchinskim mercvaricheſe.

§. 108.

Udovici i djeci ubienoga, bio on pozivalac, illi pozvan, vazda od xivuchega podpu-

Digitized by Google

no naplachenje kvara slobodnoje po pravdi iskati.

§. 109.

Ako pak nijedan od njih na mejdanu bi poginuo, negobi obba xivi oſtali, tada pozivalac s-vrimenitom pervoga reda alli teshkom tavnicom i ocsitima robotami : pozvan pak vrimenitom takogjer reda pervoga alli krotkiom tavnicom pokarachefe.

§. 110.

Skuppakrivci ovoga zlotvorſtva jeſu, a) koibi uz one bili, kojiſe borre kano naſtojnici i ſvidoci, b) kojibi na izazivanje, illi na iſtoga izazvanja privolenje s-kakvimgod nacsinom pomogli, da pak josh i oni, kojibi cicha virnoſti, kojuſu po naredbama duxni bili braniti, i takvo na mejdan izazvanje odvernuti, oni pak za nemar metnuvshi joshbiſe pritili, illi bash potverdili.

§. 111

Digitized by Google

§. III.

Skuppakrivacah mejdancxiah pedepſa, jeſt vrimenita u pervomu redu krotkia tavnica, koja uznjih ſtojechim ſvidokom na dulje vrime produljitichefe.

§. II2.

Xenska glava, koja znajuchi ſebe noſechu illiti trudnu, pakbi shtogod zborechi uzela, illi popila, po kojembi tileſnoga ploda raſtiranje uzrokovati mogla, illi s-kakvim drugim nacsinom tobi ucsiniti mogla da porod mertav na ſvit dojde, takva xena glavogubnoga zlocsinſtva okriviteljicom ſebe csini, premdabi neznam iz kakva nacsina, illi razloga na recseno zlotvorſtvo uraditi navedena bila.

§. II3.

Pedepſa dobavljenoga povergnutja jeſt vrimenita u redu pervomu, alli teshka tavnica, i poslovi opchinski. Ova nishtanemanje pedepſa prama xenama udatima ſvagda oshtria odſudjivatichefe.

Digitized by Google

§. 114.

Ovoga zlotvorſtva skuppakrivci jeſu, koji nacsine za povergnutje prishapchivaju, i dokazuju, za ſverhu iſtu traxe pribavljaju, i shtogod ono bilo za nezrila poroda izbacenje znajuchi daju; illi poslie bilo to s-privolenjem xenske glave noſeche, illi oſim ove dogodilobiſe.

§. 115.

Zlocsinſtva ovoga skuppakrivacah jeſt vrimenita pervoga reda krotkia tavnica, i opchinski poslovi. Nishtanemanje pedepſa ova uxeſtocsitiſe ima, kadabi za izbaciti porod nezril onaj pomlju ſvoju naddo, koi otac poroda bivshi, u ovomu biobi nadrazloxen, i pridobiven.

§. 116.

Koi diteshce xivo takve dobe, u kojoj ono xivota ſvoga uzderxanje ni je moguche zasluxiti, s-onom ſverhom izmeche, daga illi ſmerti ſtanovitoj podloxi, illi uzderxanje xivota njegova nadanom dogadjaju, illi ſrichi izrucsi,

Digitized by Google

csi, takvi ſebe djeteta pogubno izmetnutoga krivcem csini, kakvomgoderbi pak ſverhom ovu grihotu ucsinio, nitije od potribe, da ſmert djeteta zaiſto slidi, illi ne.

§. 117.

a) Ako diteshce u ſamochu, illi u takvo miſto poſtavljeno bi bilo, kojebi izvan obicsajnoga ljudih prolazenja daleko bilo, illi ako diteshce izmetnuto tolikobi ſakriveno bilo, daſe od prolazechih laſno ſmotriti nebi moglo, illi da vriskanje njegovo csutiſe, illi moxebiti teshkobiſe csutti moglo.

b) Akobi onaj djeteshce izmetnuo, koibi po zapovidma naravnima i varoshkima duxan bio djecu braniti i ſacsuvati.

c) Ako djeteshca izmetnuta ſmert, pervo negobiſe nashlo slidila, illi bash kadbi izmetnuto bilo umerlobi, onda pedepſa u pervima dvima dogadjajih reda pervoga, u ſtraxnjemu pak dogadjaju reda drugoga dulja, alli oshtria tavnica biti hoche; nishtanemanje ova pedepſa cicha verſte skupſaſtajuche za dillo zloche takogjer, uxeſtocsitiſe mora.

Digitized by Google

§. 118.

Ako pak diteshce na takvu miſtu, kuda mloshtvo ljudih obicsaje prolaziti izmetnuto bi bilo, dabiſe s-vrimenom najti, i na skoro opaziti moglo, illi barem zaiſto mogloſeje uffati, daſe ſmotriti moxe, tada pedepſa bitiche vrimenita reda pervoga krotkia tavnica, i poslovi opchinski.

§. 119.

I oni glavokrivnoga zlocsinſtva machu na ſebe prima, koi iz ljutine, zlobe, pizme, oſvete, nepriateljſtva, i polepnoſti shtogod imati, illi zaradi kakve druge zlocseſte i opake ſverhe ſillovite ruke na koga ulaxe i ſtavlja tako, da onaj, na kogaje naſernuo, premda nije ubien, nishtanemanje jako rannjen jeſt bio.

§. 120.

Pedepſa zlotvorſtva ovoga jeſt cicha pridruxene za dillo zloche, ſilke ucsinjene, i shtette odonuda veche illi manje izashaſte,

vri-

Digitized by Google

vrimenita pervoga reda teshka, illi krotkia tavnica. Ako pak rannu illi xivota pogibeo, illi pak vikovitu zdravja shtettu za ſobom povucse, illi ſaſma velika zloche verſta s-dillom zdruxiſe, tada za ovakve dogadjaje drugi vrimenite tavnice red odredjujeſe. Uvridjenomu pak zadovoljshtina u ſvakomu dogadjaju daticheſe, ſverhu toga takogjer koliko njemu, toliko xeni njegovoj, i djeci, ako ranna zadata njima illi u pribavljanju potribitih za uzderxanje xivota, illi koim drugim nacsinom nashkodi, vazda proſtoche biti prav (jus) naplachene shtette iskati.

§. 121.

Koi drugoga iz zle odluke tako osakati, da u tilu kljaſt oſtane akoprembi na zaktivanje oſakatjena ucsinio, krivac glavogubnoga zlocsinſtva poſtaje.

§. 122.

Za pedepſu zlocsinſtva ovoga vrimenita u redu pervomu teshka tavnica, i poslovi opchinski naredjujuſe. Pedepſa pak ova poleg

Digitized by Google

verſte oſakachenja, shtette uosinjene, illi ſille imajuche oshtria hocheſe datti. Kljaſtomu pak, veche akobi moxebiti na vlaſtito ſvoje zaktivanje oſakachen bio, takogjer xeni, i djeci njegovoj naplachenje kvara, i zadovolshtinu iskati bitiche slobodno.

§. 123.

Svojumorſtvo (ſuicidium) jeſt, kada tko onoga vrimena, kojega nikakvo illi ludoſt, illi veche koje pamet ſmetajuche boleſti zlamenje u njemu poznalobiſe, dabi u pameti krenut bio, ſillovitim koim i ſmert zadajuchim dillom xivot ſebi iſtomu uzme. Ako ſam ſvoj uboica odmah izdahne, niti koje zlamenje pokore ukazavshi umre, tilo njegovo po kervniku zakopacheſe. Ako pak po zadatoj ſebi ſilli, i slidechoj ſmerti zlamenja pokore pokaxe, ſamo obicsajni tilu njegovu pokop ukratiche ſe, nego brez ſvakoga ſprovoda i pratnje u zemlju pokopache ſe.

§. 124.

Digitized by Google

§. 124.

Ako ſvojumorſtvo zaradi ſtraha pedepſe, kojabiſe cicha ucsinjena zlotvorſtva priterpiti morala ucsinjeno bi bilo; onda imme zlotvorca, i njegovo zlotvorſtvo, akoſe iſto po naredbama potverdi, na dashcsicu upiſano, pribicheſe na vishala, i ſvagdi proglaſiti.

§. 125.

Ako ſvojuboiſtvo nacseto, illi osim volje i pomochi ſvojuboice, iz nenadanoga ſamo dogadjaja, illi iz kojega drugoga uzroka nebi izversheno bilo; krivac illibi ſebi koju rannu zadao, illi ne, u tavnicu bacicheſe, i ondi ſvachemuſe uzeti, po csemu ſam ſebi shtettu ucsiniti bi mogao, pak za vrime neodredjeno i neſtanovito tia donle zaderxacheſe, doklemgod od onih neizucsen bude, shtoche rechi uzderxanje ſebe iſtoga, kojali ſvakoga csovika prama Bogu, Kraljeſtvu, i ſebi iſtomu duxnoſt, k-tomu dokle ſvershenu pokoru neobecha, i prava ſtanovitoga poboljshanja zlamenja neukaxe.

PO-

Digitized by Google

POGLAVJE PETO.

Od uputnih proti dobromu csovichjemu poshtenju i slobodi zlocsinſtvah.

§. 126.

Zlocsinſtva kojaſe na dobro poshtenje csovika i slobodu pruxaju, jeſu a) ozloglaſenje, b) oskvernjenje divice uſillovano, c) ljudokradja (plagium) d) otimanje, e) nepravedno u poſebnima tavnicam zaderxavanje.

§. 127.

Ozloglaſenja, kaono zlocsinſtva glavo krivnoga oni ſebe krivcem csini, koi iz zlobne odluke kogagod, to jeſt, da kvar onomu ucsini, i koriſti, koje bash na skoro nadaoſe jeſt dobiti, od njega odverne, pravde njegove ocsepi, illi kakvūgodmu nepravdu ucsini, zlotvorſtva kakvogod, illi dilla zapovidma protivna, od kojega nijednu ſtanovitoſt ima, tuxi, osim akobi oſvaditelj prid priſtojnim ſudom ſebe ſtavio, proti komu krivicu ucsiniti nauhmio jeſt.

§. 128.

Digitized by Google

§. 128.

Krivac ovoga zlocsinſtva i onaj poſtaje, koi kogagod zarad zlocsinſtva illi dillovanja naredbama ſuprotivna kod priſtojnoga ſuda tako obtuxi, da proti njemu donesheno zlocsinſtvo iſtinito potverditi niti zadoſta temeljit razlog datti moxe.

§. 129.

Ako krivo obtuxitomu cicha ozloglaſenja nikakvo oshtetenje, niti koi kvar ucsinjen bi bio, pedepſa ozloglaſenja vrimenita pervoga reda krotkia tavnica, i poslovi opchinski biticne, kojoj akoſe josht neizgoritoga liskovca udarci pridadu, oshtriache biti. Ako pak ozloglaſenu odonuda shtetta uzslidi, illi ozloglaſenje zlobnom odlukom primito bi bilo, potvorica vrimenitom pervoga reda teshkom vnicom, i ocsitima robotamah mercvaricheſe, k-tomu pedepſi ovoj krivca ocsito razglaſenje pridaticheſe, s-takvim pak obzirom, da ozloglaſenje na uvridjenoga shtettu josh dilje nerazshiriſe, niki ikada uſpomena njegova oxivi.

Pe-

Digitized by Google

Pedepſa indi ova za ono, akobi moxebiti umishana bila cicha dilla zlocha, i vecha nepravda ucsinjena, illi naposli po naredbi §. 92. Zavez rodſtva, i duxnoſt poshtenja vecha uvridjena bi bila, illichefe produljiti, illi pak uxeſtocsiti. Krivo pak obtuxenomu vazda slobodnoje zadovolshtinu, i naplachenje podpunoga kvara iskati.

§. 130.

Oskvernjenje usillovano oni csini, koi xensku glavu s-poganom odlukom csiſtochi nje divicsanskoj zaſide mechuchi, illiu usillovano vexuchi, illi ſramotnoga griha ſvojega pomochnike uzevshi, da hudnu i opaku ſvoju puttenu polepnoſt izpunni, pak na toju navede, daſe ſama nemogucha braniti, u onomu usillovanu ſtanju zaiſto oskverni.

§. 131.

Ovoga zlotvorſtva i onaj takogier krivac jeſt, koi xensku glavu, ubojno oruxje nojzi prid ocsi mechuchi, i ſmertjom iſtom pritechiſe, damu tila ſvojega obilnoſt ucsini; ſillom natiruje.

§. 132.

Digitized by Google

§. 132.

Pedepſa usilſovana oskvernjenja jeſt, dulja u redu pervomu teshka tavnica, i robote opchinske, koje po nacsinu ſille ucsinjene, i oskvernjenoj xenskoj glavi zadate shtette oshtria biti mora. Oskvernjenoj pak xenskoj glavi oſim shtoje proſto zadovolshtinu i nadoknadenje shtette traxiti, takogjer i oskvernitelju poleg moguchſtva imanja odſuditiſe ima, da koje to oſramochenoj prikladno uzderxanje xitka datti mora.

§. 133.

Onoga, koi je na usillovano oskvernjenje pomoch dao pedepſa jeſt vrimenita u redu drugomu teshka tavnica, i robota ocsita, koja po nacsinu okoloſtanjah oshtria bitichie, ako i batinah takogjer udarci pridruxeſe. Oskvernjenja pak usillovanoga pomochnici oſramochenoj xenskoj glavi na zadovolshtine i shtette nadoknadjenje, takogjer i uzderxanje xivota na toliko duxni jeſu, na koliko oskvernitelja imanje i dobro nebi zadoſti bilo.

§. 134.

Digitized by Google

§. 134.

Koj brez znanja i dopushtenja zakonitoga magiſtrata i poglavarſtva csovika megju nashega Kraljeſtva krainama zaderxavajuchega ſillom, varkom, illi lukavshtinom s-onom ſverhom pod oblaſtſvoju ſtavlja, daga prikovolje kojojgod inoſtranskoj varoshi, tugjemu kojemu Kraljeſtvu, illi takogjer megju iſte derxave medjashe drugoj kojoj nezakonitoj oblaſti pridade, ljudokradje krivac biva.

§. 135.

Ljudokradji uſillovanoj dulje u redu pervomu teshke tavnice pedepſa odredjujeſe, koja nishtanemanje ako ljudokradljivac mjeſtanin bude uxeſtocsitiſe takogjer mora.

§. 136.

Krivicu ovoga zlocsinſtva i onaj na ſebe prima, koi iz medju medjashah bashtinski derxavah za inoſtransko koje Kraljeſtvo ljude u vojni-

Digitized by Google

vojnike, illi naſelnike kuppi, premako niti ſillom, niti lukavshtinom u imme toga sluxioſe jeſt, iſti pak ljudokradljivac biobi onoga Kraljeſtva mjeſtanin, kojemu po ovomu sluxbu csinio jeſt.

§. 137.

Koi vojnike za tugju vojsku skupljah, illi csovika na nashe vojnichke csette ſpadajuchega, illi za naſelenje u inoſtranomu kojemu Kraljeſtvu ucsiniti pogadja, illi primamljuje, takvi po uredbama vojnichkima pedepſacheſe, buduch da od ovoga ſuditi vojnichkomu ſudu ſamo priſtoiſe. Akobi pak oviuh ſabiranje, skupljanje, illi primamljenje osim mallo prie ſpomenutih dogadjajah bilo, zlocsinſtvo duljima u redu pervomu opchinskima poslovi oſveticheſe; ſaſvimtim ova pedepſa, ako ljudokradje pocsetnik mjeſtanin bude, i pogodjen, jali odmamljen inoſtranskomu Kraljeſtvu jurvebi pridan bio, vazda oshtria daticheſe.

§. 138.

Ljudokradje oni takogjer krivac jeſt, koi mladolitnoga pod otca, ſirotonaſtojnika, illi koga

Digitized by Google

koga drugoga brigom i naſtojanjem ſillom, illi himbeno otcu, ſirotonaſtojniku, illi brigu ſverhu njega imajuchemu podmukle umakne, i to neznam kakvom ſverhom bi ucsinio; niti je potribito znati, jeli mladolitnomu odonuda kakva shtetta slidila, illi ne.

§. 139.

Akobi indi umaknutomu mladolitnomu nikakva shtetta ucsinjena bila, pedepſa ljudokradje bitiche vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica. Ako pak ljudokradji joshter drugo koje zlocsinſtvo pridruxito bude, onda illi odredita na naſtupljeno zlocsinſtvo oshtria pedepſa uxeſtocsitiſe mora, illi pak krotkia u dulju reda pervoga teshku tavnicu i ocsite poslove prominitiſe ima, ova iſta pedepſa onda takogjer valjache, akobi tko djete s-onom ſverhom odveo, daga na drugi zakon okrene, ne pak da u onomu oſtane, u kojemu rodjen bi bio.

§. 140.

Digitized by Google

§. 140.

Koi xensku glavu prikovolje ſillom; illi himbeno s onom ſverhom uffati, daju illi snjime, illi s-koim drugim, illi na udadbu, illi na putteno bludno poxelenje izpunniti prigne, i nju premda nehottiuchu i s arvanjem ottimajuchiſe iz miſta pribivalishta ſvoga odvede, on ſebe krivcem zlocsinſtva ſillovitoga ottimanja csini, niti je potribito, jeli ugrabitelj volju ſvoju izpunnio, illi ne.

§. 141.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga vrimenitaje u redu drugomu teshka tavnica, poslovi opchinski, i ocsito zlocsinca razglaſenje. Proſtoje pak cseljadetu na ſillu odvedenu, illi ugrabitu zadovolshtinu, i podpuno naplachenje shtette iskati.

§. 142.

Alli i onaj ugrabljenja krivac poſtaje, koi zaiſto znade, da takva xenska glava pravoga ſvoga muxa imajucha pod otca, ſirotonaſto-

Digitized by Google

jnika, illi koga drugoga zakonitom oblaſtjom podloxna bi bila, i pak izpod oblaſti oviuh, koji ſverhu nje brigu imaju, brez njihova privolenja odvede.

§. 143.

Pedepſa ottimanja ovoga jeſt vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica, i poslovi ocsiti; pedepſu pak ovu dulju, illi oshtriu iz iſtih okoloſtanjah od potribeche biti odrediti, kojaſu ottimanju zgoddu dala, ona pratila, zdruxila, illi slidila jeſu.

§. 144.

Na zlocsinſtvo ovakvo pomoch data, illi ono ucsiniti, illi zatajati hottivshi pedepſa jeſt vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica.

§. 145.

Oni, kojemu zapovidi, i uredbe opchinske Kraljeſtva ſudbenu oblaſt nedopushtaju ſebi podloxne u tavnicu metati, ako neprivolje-

na

Digitized by Google

na kogagod vlaſtitom mochju u tavnicu baci, i ondi zatvorena derxi, illi mu sloboshtinu uzme daſe o poslovi ſvojih zabavljati nebi mogao, i to neznam kojom ſverhom bi ucsinio, vazda krivac glavokrivnoga zlocsinſtva biva.

§. 146.

U ovomu nishtanemanje nezaderxajeſe; ako tko a) kojegje zlotvorca poznavao, illi b) takvá, koibiſe vidio dabi temeljito opchinskoj ſigurnoſti skodljiv i pogibljiv bio, ſvezana, illi zatvorena donle derxao bi, doklembiſe zakonitoj oblaſti pridati mogao, illi c) ako otac manjerodno djete ſvoje, illi d) ſirotonaſtojnik ſirocse ſebi izrucsito kod kuche pokaravshi zatvoreno derxi. Saſvimtim u pervashnjima dvima dogadjajih odmah ſudu priſtojnomu uſſachenje obznanitiſe mora. U ſtraxnjima pak dogadjajih zaderxanje u zatvoru najvishe na tri dana produljiti mochicheſe, niti koja pedepſa xeſcha ſmicheſe datti, kojabi moxebiti malanoga zdravju nauditi mogla.

Digitized by Google

§. 147.

Zaderxavanja nezakonitoga u poſebnoj tavnici pedepſa jeſt vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica. Ova ſaſvimtim pedepſa onda illi produljitiſe, illi xeſcha moracheſe datti, akobi zaderxan po ſvojemu u tavnici zatvoru shtettu koju imao, illi zbog ſmetene slobode ſvoje, kakvu drugu takogjer skoddu terpiti bi morao: uvridjenomu pak proſtoje sloboshtinu i naplachenje kvara iskati.

POGLAVJE SCHESTO.

Od zlocsinſtvah glavokrivnih proti imanju i pravdama drugoga.

§. 148.

Zlocsinſtva, kojaſe imanja drugih i pravde doticsu, jeſu, a) varranje (ſtellionatus) b) kradja, c) oplinjanje, d) podpalenje, e) dvoſtruka xenidba.

§. 149.

Digitized by Google

§. 149.

Opchenito dakle oni ſvaki varanja krivac biva, koi kakvomgodir privare i lukavshtine verſtjom tugja dobra k-ſebi privuchi, illi koga drugoga moguchſtvu, proshtenju, sloboshtini, pravicami zloeseſtom himbenoſtju nauhditi naſtoih; niti je od potribe znati, skoimaſeje nacsini podjamac (impoſtor) sluxio, illi naiposli jeli ſvenhu ſvoju zaiſto doſtigao, illi ne.

§. 150.

Oſobito pak varanja krivcemſe csini oni, koi a) piſmena kriva i laxljiva ſvidocanſtva nacsinja, tugju ruku nasliduje, illi ne, podpiſe, zabiljexenja, i druga oſtala brez znanja iſtih ſtranah illi ſam ſtavlja, illi po drugima metati dobavlja, illi koi jurve ſpravljena prava piſmena ſvidocsanſtva brez znanja i privolenja oniuh kojihſe doticse na shtettu njihovu shtogod prominjuje, na priliku kada ſaſvim iz nova zavezanje (obligationem) nacsinja, illi jurve napiſane uxmloxaje, produljuje, illiim shto-

Digitized by Google

god nadomeche, pogodjena obvezanja merſi, izbriſaje, illi skracsaje; najposlie oni, koi podmenuta i laxljiva piſmena ſvidocsanſtva miſto pravih s-kakvimgod nacsinom podverchi naſtoih, illi ilto biiſtvo piſmeni ſvidocsanſtvah kako prava u ſebi jeſu prominjuje i kvari.

§. 151.

a) Oni, koji u ſtvari vlaſtitoj, illi tugjoj krivo ſvidocsanſtvo prid ſudom csine, illi koga na krivo ſvidocsanſtvo nagovaraju, niti je od potribe znati, illibi ovo na vlaſtitu koriſt i napridak nagovorena, illi kojega trechega bilo, jeli ſvidocsanſtvo zakletvom, illi brez zakletve ucsinjeno, jeli najposli laxi krivac ſvoju ſverhu zadobio, illi ne.

§. 152.

b) Oni, koji laxljiva immena, doſtojanſtva, csaſtbenichſtvo, i ſtanje himbeno na ſebe uzimlju, zemlje vladaoca, illi opchinske kojegod oblaſti naredbe laxu, tugjega dobra ſe-

be

Digitized by Google

be goſpodare razglaſuju, illi pod kakvimgoder himbenim immenom nepravedan dobitak i aſnu csine, tugje dobro, poshteno imme, slobo-shtinu, illi priſtojne njima pravde kvare, illi najposlie kogagod na takva dilla navagjaju, koja nikada nebi bio ucsinio, da od takova laxe i podjamice na ono naveden nebi bio.

§. 153.

d) Koji csovika kogagod omanje ubavish-tena, niti zadoſti u temeljitima i pravima za-kona nauci uputjena, illi zloumih (prè judiciis) ſvojima utverdjena ſpriproſtitoſtju i slaboſtju bash na toliko sluxeſe, daga na dilla zapovi-di protivna, illi pak njemu, illi drugima sko-dljiva navedu.

§. 154.

e) Naſtojnici pravicah i odvietnici, ako na skoddu oniuh, kojih parbe i pravdanja ſvo-ja njima za obranenje izrucsili jeſu, poznana ſebi u primljenoj pravdi skrovita protivniku, illi nepriatelju dokaxu, illi ako protivnika u

Digitized by Google

ſpravljanju za pravdanje s-piiſmi pomaxu, illi najposli onoga ſuproti vlaſtitima kojebi braniti morali dilli, jalli ricsma podpomaxu.

§. 155.

Buduch daſe u ovima ovdi ſpomenutima varanja dogadjajih ſvekolike fele zlocsinſtva neimmenuju, i razlicsiti takogjer jeſu nacsini varanja, tako i zlocsinſtva verſte bivaju; za zlocsinſtvo takovo, koje oshtrie illi krotkie pokarati od pridruxitih okoloſtanjah izvira, i zato ni je tako laſno ſtanovitu i odredjenu pedepſu naminiti. Opchenito dakle duljom illi vrimenitom, texjom illi krotkiom tavnicom, i opchinskima poslovi pedepſacheſe; k-tomu privarenomu i uvridjenomu proſtoje zadovolshtinu i podpuno naplachenje kvara iskati. Nishtanemanje po nacsinu okoloſtanja za zlocsinſtvo ovakvo druga kojagoder oshtria pedepſa odreditiſe moxe. Pedepſa pak zlocsinſtva ovoga ondaſe oshtria narediti mora, kadabi tko po varanju veliku koju shtettu, illi pravedne koje koriſti kvar zaiſto imao; akobi

him-

himbenoſt tako lukavo ſpravita bila, da nitibiſe prie bila mogla laſno prividiti, nitiſe od nje ſacsuvati. Akobi laxa cseshche lukavshtinu ſprovodio, i zaradi takva zlocsinſtva vishje putah pokaran bi bio; Akobi podjamica zaradi kruchega zaveza koi je megju njime i privarenim pravedno u njega uffanje imajuchi priko obicsaja sluxioſe, i zanemar derxao; akobi najposlie recseni laxa biſtvenu kojugod, i njemu dobro poznanu duxnoſt, koju illi kralju, illi kojemu drugomu goſpodaru po zakletvi obechaoje obderxavati tverdoglavo prikershio, i krivo ſvidocsanſtvo zakletvom takogjer potverdio.

§. 156.

Koi tugje dobro gibajuche brez znanja i privolenja poſsidaoca, illi goſpodara lukavo odneſe, takvi herſuzſtvo, i josht takvo, koje na zlocsinſtvo glavokrivno ſpada, izverſtno csini onda, ako ſtvari jedan illi vishe putah kradom odneshene cina, nebi malena, to jeſt priko 25. nashi forintih verſtnia bila, illi ako prembi ſtvar ukradjena manje cine, nishtaneman-

Digitized by Google

manje ukradjenoj ſtvari ponacsinu §. 160 od a c (tia do n) vecha okoloſtanja pridruxita bi bila. Gdibiſe dakle kojagod od oviuh okoloſtanjah udeſila, tada ondi odmah kradja izversheno glavokrivno zlocsinſtvo biva; niti je od potribe obzir imati, jeli moxebiti nehatana koja goſpodaru u ſacsuvanju pomnja, daſe odneſe prigodu dala, illi barem lashnji nacsin umaknuti ucsinila, jeli ſtvar kradom odneshena povrachena, jeli najposli po kradji kvar ucsinjen naplachen, illi ne Akobi pak herſuzin ſtvar ukradjenu, pervo negobiſe po ſudu iznashla ſamovoljno natrag povratio, onda takvo dillo priſtache glavokrivno zlocsinſtvo biti, veche akobi moxebiti komu takva ſtvar za ono vrime ukradjena bila, dokju nije imao vecha negoje 25. forinti shtetta ucsinjena bi bila.

§. 157.

I oni takogjer kradje krivac jeſt, koi ſtvar tugju na ſacsuvanje i oſtavu pridatu, illi za prodaju priporucsenu, on pak poradi brige i ſacsuvanja goſpodaru niti ſaſvim csitavu, illiju ſvoju ucsinivshi, nebi vratio.

§. 158.

Digitized by Google

§. 158.

Po isti nacsin i onaj kradje krivac jest, koi pravima duxnikom imanjah svojih, iz kojibise oni naplatiti morali, stranu koju zataih, sakrie, i takoih kakogod privarri.

§. 159.

Kradji, kojoj nisu ikakva zamashnia okolostanja pridruxena, vrimenite u redu pervomu teshke tavnice, i opchinskih postovah pedepsa naredjujese.

§. 160.

Ako pak hersuzstvo a) od kogagod slugah i sluxbenicah proti gospodaru i gospoji, b) od rukotvorca, illi nadnicsara proti maistoru, illi onomu, kod kogabi za possao najmit bio, c) obnoch, d) u stvari zabravitoj i zatvorenoj, zidom, plotom, illi drugim koim nacsinom zagradjenoj, illi obalom, shumom odradjenoj, e) sa vishje hersustva drugovih, f)

u

Digitized by Google

u dogadjaju vatre, g) potopa u lagji, illi velikoga izlivanja vode na zemlji, i) u vrime poshlice, illi bolesti opchinske, illi akobise hersustvo ucsinilo onda, kadabi tko zaradi velike koje nezgode, nevolje, bide nemogao na stvari svoje paziti, illi u kojemu svetomu mistu ucsinjeno bi bilo, l) akobi takvu gospodaru, koibi mallano dobarce possidovao, illi m) po ukradjenoj stvari neizmirne cine, velika shtetta ucsinjena bi bila, n) illi akobi onaj ukrao, komubi ukradjena stvar zemlje vladaoca, illi koga drugoga posobnoga pod zakletvom, jali cicha csastbenichstva izrucsena bila. U ovima svima dogadjajih kradje podepsa jest, vrimenita reda drugoga tavnica; i robote ocsite; gdibise pak izbrojena pod a) b) c) f) g) h) i) i n) pritexnia okolostanja udesila, dulja je u narastaju pervomu.

§. 161.

Nishtanemanje premdabi pedepsa ocsita lupexu data bila, joshter slobodnoje i prosto onomu, koi je shtettu imao naplachenje podpunno od lupexa traxiti.

§. 162.

Digitized by Google

§. 162.

Koji bi derva u shumi neogradjenoj, niti obsichenoj kralli, oni ne od glavokrivnoga, nego od urednovladaonskoga (politico) ſuda iztraxivacheſe, i pedepſavati.

§. 163.

Skuppakrivac i dionik herſuſtva jeſt oni, koi znajuchi ſtvar s-kradjom odneshenu prodda, illi kupi, takvu ſtvar primi, illi zataih, kadaſe lupexſtvo csini na ſtraxi ſtoi, prigodu ukraſti iztraxuje, i najposli shtogodmu bilo za lupexſtvo uputt ſam, illi po drugomu, illi ſamim vicha shushkanjem, shaptanjem, na pamet donashanjem pomaxe, premda ſtvar ukradjenu nitibi u rukuh imao, illiſe iſte dotaknuo, illi koi dio od nje primio.

§. 164.

Pedepſa skuppakrivacah i dionikah vrimenitaje u redu pervomu krotkia tavnica, i rcbote ocsite.

§. 165.

Digitized by Google

§. 165.

Koi s-voljom lupexſtvo ucsiniti illi ſam, illi s-drugima u drushſtvu na jurish naſerche, ſillovitu ruku na kogagod ſtavlja, i shtettumu u napridak illi nauhmivshi, illi zaiſto ucsinivshi, nju na dobra, kojaje otteti odredio, ſebi odkriti natiruje; takvi oplinjatoga razbojniſtva, i ako herſuſtvo k-tomu zaiſto ucsini, ſillovitoga ottimanja krivac poſtaje.

§. 166.

Po iſti nacsin i oni takogjer razbojnichkoga popadnutja, i ſillovitoga ottimanja krivcemſe csini, koi kogagod putujuchega na drummu Kraljevskomu, illi putnika na putu ocsitomu s-onom ſverhom popanne, da njemu ſva ona, koja ſobom noſi dobra, illi koju ſtranu od iſtih ottme, illi koi ona zaiſto ottima, premda ni ruku ſillovitu u njega nije uloxio.

§. 167.

Akobi ovo razbojnichko naskocsenje, illi ottimanje tako ſillovito ucsinito bilo, da

oni

Digitized by Google

oni na kogaje naskocsio rannjen bi bio, pedepſa zlocsinſtva bitiche dulja u redu pervomu texja tavnica; i akobi takvu dillu nemilla zloſerdnoſt pridruxena bila, dulje u redu pervomu kruto na miſtu okovanje odſudicheſe. Ako pak s-ottimanjem takva ſilla nebi umishana bila, zlotvor duljom teshkom tavnicom mercvaricheſe, akobi najposli razbojnichko naskocsenje ſmertnim oruxjem, illi od jednoga ſama, illi od vishje ottimaocah u drushſtvu gdigod na ſamu, illi u kojoj kuchi kuda velle ritko ljudi obicsaju prolaziti, ucsinjeno bilo, duljom u redu drugomu tavnicom pokarano bitiche.

§. 168.

Koi tugje marvincse iz ſtadda, pashe, pojate, torrah kradom odbie, za herſuzina (Abigeo) derxatiſe ima.

§. 169.

Pedepſa ovoga herſuztva jeſt u redu drugomu teshka tavnica, i poslovi opchinski.

§. 170.

Digitized by Google

§. 170.

Koi shtogod takvoga, odkudabi vatra izajti mogla, hotmice, i s-onom zlobnom odlukom ucsini, da drugomu nashkodi, illi da iz obicsajne ſmutnje i bune u vrime vatre zlu odluku ſvoju doſtigne, illi za drugu koju opacsinu ucsiniti prigodu ſebi pribavlja, takvi podpalenja krivac poſtaje, premda nitibiſe plamen ukazao, illi pervo negobi nauditi mogla, ugashena bi bila, illibiſe odonuda shtetta malena, illi golema porodila.

§. 171.

Pedepſa zlocsinſtva podpalenja, illi uxganja opchenitoje dulja u redu pervomu tavnica s-robottama ocsitima, i onda ſtopervo dulja u redu pervomu bitiche, kada vatra, pervo negobiſe plamen ukazao zatushena bibila. Podmenute pak vatre a) nochnoga vrimena, b) na ſamu miſtu, illi kuda verlo mallo ljudi prolaze, e) u taboru, d) u xitnicah Ceſarskih (Magazinen) e) u shumah, f) dervarnicama, g) u xitnicah poſebnih, illiti hambarovih,

Digitized by Google

rovih, h) u njihvah i ufivu, i) u miftih barota, i drugiuh ftvarih, kojife vatra lafno prifatiti moxe za uzderxanje odreditih, k) i u takvima okolofianjih gdi i xivot csovicsanski u pogibeo dolazi, premda moxebiti vatra nikakvu shtettu bi ucsinila, pedepfa bitiche dulja u verfti pervoj teshka tavnica.

§. 172.

Ako pak vatra u plamen izajde, i a) jednoga, illi vishe ljudih xivotom raftavi, b) illi akobi po vatri vecha shtetta bila, pak bi po njoj vishje ljudih ofiromashilo, c) akobi opacsina ova vishe putah od zlocsinca ucsinjena bila, d) illi akobife iz okolofianjah pokazalo daje takvo zlocsinftvo zbog ofobite zloche uradjeno bilo, tada krivac podvergnute vatre duljom u redu drugomu teshkom tavnicom, i robotama opchinskima pokarachefe, i ova pedepfa po razlogu okolofianja oshtria takogjer mochichefe narediti. Najpoflie, ako plamen jurve izigje, zlocsinftva podpalenja pedepfa bitiche dulja u redu drugomu teshka tavnica, i poflovi opchinski.

Digitized by Google

§. 173.

Osimtoga komubi shtetta ucsinjena bila proshtoje od podpalioca naplachenje podpuno iskati.

§. 174.

Koi u vrime vojske nafalice u priateljske, illi brez zapovidi ſtarjega u nepriateljske vilaete vatru ubaci, oni po naredbama vojnichkima pokaraeheſe, buduch da od toga ſud vojnichki ſuditi imade.

§. 175.

Koi biſe za xivota druga zakonitoga xenidbenoga s-drugom xenskom glavom slobodnom, illi udatom opet vincsao, takvi krivac biva dvoxenenja (bigamiae).

§. 176.

Ako onoj ſtrani, s-kojom zlocsinac drugi putſe vincsaje, od perve xenidbe shtogod poznano bi bilo, zlocsinca dedèpſa bitiche vrimenita u redu drugomu texja tavnica, illi

po-

Digitized by Google

poslovi opchinski: skuppakrivca pak pedepſa bitiche vrimenita u redu pervomu krotkia tavnica, ifli poslovi opchinski.

§. 177.

Ako pak ſtrana ona, s-kojomje druga xenidba ucsinjena, od perve xenidbe nishta bi znala, zlocsinac pedepſu varranja u §. 155. odreditu primiche, a pravednoj ſtrani proſtoje podpunno naplachenje kvara iskati.

POGLAVJE SEDMO.

Od ukinutja zlocsinſtvah, i dignutja pedepſah.

§. 178.

Smert neſamo zlocsinſtvo, nego takogjer i pedepſu zlocsinca ukida, illibi on pervo negobi, illi poslam kakobi u tavnicu bacit bio, pervo illi potlam ucsinitoga iztraxivanja, illi pervo negobi, illi potlam kakobi odſudit bio, umro.

Digitized by Google

§. 179.

Nishtanemanje akobi ovo illi koje drugo zlocsinſtvo u puku veche opazenje probudilo, illi zao izgled podignulo, illi pervo negobi zlocsinac umro dulja pedepſa odredjena bila, tada proti takvomu zlocsincu mertvu po pripiſanomu §. 17. ſudicheſe.

§. 180.

Pedepſa i zlocsinſtvo takogjer i onda priſtaju, kadabi ſam vladalac zemlje oproſtio, illi komu bi milloſtiva oprashchati od njega oblaſt dana bila, neprikoracsivshiu, nego po najkruchoj dopushtenoj ſebi oblaſti odredjenu pedepſu cilu, illi ſtranu nje odpuſtiti. Akobi dakle ſamo ſtrana pedepſe odpushtena bila, onda ſtoperva zlocsinſtvo za ukinuto, i uternuto imacheſe, kada neoproſtite pedepſe ſtrana izpunjena bude.

§. 181.

Koi bi po zakonitomu glavogubnomu ſudu, potlam kakobi pravo i iſtinito iztraxivanje

Digitized by Google

nje ucsinjeno bilo, zaradi okrivitoga zlotvorſtva oproshten, i odrishen bio, i u odſudi iznashlobiſe da pravedan jeſt, proti njemu cicha iſtoga zlocsinſtva nikada vishe drugi put hocheſe mochi iztraxivati. Akobi pak odrishenje ne drugojacsie dato bilo, nego zato, shtoje zakonito potverdjenje pomanjkalo, i iztraxivanje vlaſtito zaradi pomanjkanja potverdjenja priſtalo bi, tada opet drugi put iztraxivatiſe moxe, kakoſe nova ukaxu potverdjenja, od kojih ſudcu u vrime perve odſude izdate nishta nije poznano bilo.

§. 182.

Zlocsinſtvo ſaſvime ukinuto jeſt, kako zlocsinac odſudjenu pedepſu podneſe.

§. 183.

U napridak dakle prikogodishtje (præſcriptio) u zlocsinſtvih i pedepſah miſta neche imati, i zato zlocsincem podpunno po naredbama imaſe csiniti, makar neznam kakobi dugo vrimena od ucsinitoga zlocsinſtva proshlo, doklemgod nebiſe iznashlo.

Digitized by Google

§. 184.

Akobi zlocsinſtvo i pedepſa illi po iſtoj pedepſi izpunnita, illi po milloſtnomu oprashtanju ukinuta bila, jurve zlocsinac cilovito od zlocsinſtva ſvoga ocsishchen imaſe derxati, i tako opet na ſve opchinske varoskne pravice ſtupa. U onima ſamo koie ocsito po proshtivenoj glavoſudnoj odſudi nebi ſpomenuto bilo da gubi. Nitiſe on imade ikada u uxivanju iſtihſmetati, illi napashovati, doklegodſe u napridak dobro i pravedno u xivotu ſvemu vladao bude, nitimuſe imade rugati, ſperdati, joshter pako manje na ocsi bacati, illi skakvim drugim zbog toga nacsinom uvriditi.

DIO

Digitized by Google

DIO DRUGI

O D

ZLOCSINSTVAH PROTI OPCHINSKOMU UREDNOMU VLADANJU

I

NJIHOVIH PEDEPSAH.

Digitized by Google

Digitized by Google

POGLAVJE PERVO.

Od zlocsinſtvah proti urednomu vladanju opchinito.

§. 1.

Shtoſe za zlocsinſtvo uredno vladansko (delicto politico) derxati ima, ono ſamo po ovoj ovdi pedepſnoj uredbi odredjenoche biti. Dilla indi kojaſe u ovoj pedepſnoj uredbi ocsito ne immenuju, na zlocsinſtva urednoga vladanja neſpadaju. Nishtanemanje zato niti oſtala druga dilla zapovidma protivna od oblaſti opchinske nemarna i zabacenache biti, niti potlam kako poznana budu nepedepſana oſtache, nego po ovima ſada oſobitima naredbama razpacsavacheſe.

§. 2.

Okrivljenje zlocsinſtva urednovladanskoga izlazi iz dilla s-proſtom voljom ucsinjena: zaraditoga akobi dillo koje bash ſaſvim izverſtno

Digitized by Google

na zlocsinſtvo urednoga vladanja ſpadalo, nishtanemanje pod okoloſtanjih ſtrane perve §. 5. ſpomenutih ucsinjeno bi bilo, nemoxeſe kano zlocsinac urednoga vladanja okriviti.

§. 3.

Okrivljenje zlocsinſtva uredнoga vladanja nedoticseſe ſamo pocsetnika, illi koga drugòga, koibi s-proſtom vóljom csinechi pomagao, nego takogjer ſvakoga drugoga, koi bi znajuchi na dillovanje prigodu dao, illi odonuda koriſt kakvu primio.

§. 4.

Zaradi ſama kushanja zlocsinſtva urednoga vladanja nitkoſe okriviti moxe, akobi neznam pod kakvim izvanskim zlamenjem kushanje ucsinjeno bilo, illi s-ocsitim ſpravljenjem, illi akobi zaradi kakvigoder okoloſtanjah dillovanje propuſtito bilo.

§. 5.

Okrivljenje zlocsinſtva urednoga vladanja bivache po zapovidma onoga miſta, gdi ta-

ko

Digitized by Google

ko dillovanje ucsinjeno bude. Zaradi ucsinitoga zlocsinſtva urednoga vladanja u kojoj inoſtranoj, i tugjoj derxavi podloxnik bashtinski onda ſamo po ovoj uredbi pedepſacheſe, kadabi u inoſtrane derxave otishao, da ondi nauhmito zlocsinſtvo ucsini. U ovakom dogadjaju dillo onako pedepſatiſe mora, kano dabi u onomu miſtu ucsinjeno bilo, na kojebi ſpadalo.

POGLAVJE DRUGO.

Od pedepſah uredno vladanski u opchini.

§. 6.

Potlam kako odkriveno, i potverdito zlocsinſtvo urednovladaonsko bude, udilj slidi pedepſa urednovladaonska, koja od ſuda urednovladaonskoga datiſe mora.

§. 7.

Akobi pak zlocseſtoga dilla poſetnik osim zlocsinſtva urednovladanskoga, takogjer i glavo-

Digitized by Google

vokrivnoga krivcem poſtao, udilj glavoſudnomu ſudu pridatiſe ima, i pedepſa glavokrivnomu zlocsinſtvu prikladna odſudichefe, ovu pak oshtriu dati na zlocsinſtvo urednovladansko obzir imatiſe mora.

§. 8.

Sudac urednovladanski u odſudjenju pedepſe ovu uredbu obderxavati mora. Zato niti naredjenu u zapovidi verſt pedepſe prominiti, niti odredjenu verſtu uxeſtocsiti, niti polakshati moxe. Nishtanemanje gdibi ſud iſtu verſtu mallo oshtriu i krotkiu u pedepſanju pripuſtio, na ſva cna, koja ſudac glavoſudni koliko cicha zlocseſtoga dilla, toliko i njegova pocsetnika kako u §. 14. perve ſtrane recseno jeſt, obzir imache.

§. 9.

Kako data i izvershena veche pedepſa bude, zlocsincu, i njegovim bashtenikom duxnoſt shtettu naplatiti onomu, komuſe iz dil-

la

Digitized by Google

la doſudi, neprashchaſe; nishtanemanje pedepſa na ſamoga pocsetnika zlocseſtoga dilla ſpada, nitiſe na bashtenike, illi rodbinu njegovu pruxa.

§. 10.

Pedepſe urednovladanske, kojeſe u napridak davati moga, jeſu batinah, bicsovah, illiti shibja udarci, izmetnutje na ſramotnu rugla klupu, tavnica, ocsiti poslovi u gvozdju i izagnanje iz ſtanovitoga miſta. Pedepſe pak novcsene zbog zlocsinſtva urednogvladanja nigdaſe odrediti nemogu, osim u onima dogadjajih, kadabiſe koi nashao, dabi zabranjene igre igrao.

§. 11.

Pedepſa, koja s udarci biva, illi ſe kano ſama po ſebi pedepſa odſudjuje, illi za drugu koju pedepſu oshtriu ucsiniti moxeſe nadodati, koja vazda ocsito davatiſe hoche. Ove ſele pedepſe verſt u zlocsinſtvih urednogavladanja slidechim nacsinom naredjujuſe. Da mushkoj glavi neimaſe vishje na jedan put nego

Digitized by Google

go 50. sliskovcem odcipiti, xenskoj pak ne vishje nego trideſet voluvski xilah, illi shibja udaracah daticheſe. Udarci pak ovi nigda po legji, illi ſtegnu, nego po ſamoj ſtrarnjici ſvagda hocheſe davati, i zato ſvaki zlocsinac po terbushce na klupu povalicheſe, u iſtoj pak odſudi pedepſe, koliko ovomu illi onomu udaracah od potribeje datti, kolikoli putah ona iſta pedepſa imaſe ponoviti, valja daſe razborito, i ocsito odredi.

§. 12.

Odſudjenje izmetnutja na ſramotnu rugla klupu ovakoche bivati: odſudjeni u gvozdju okovan na komugod shirokomu miſtu, gdiſe cheſche puk obicsaje skupljati, na poviſoku gromadu gologlav pod ſtraxom pervo podne za jednu urru da ſe od ſvijuh viditi moxe izmetnucheſe, i ucsinjeno od njega zlocsinſtvo ukratko s-nikoliko ricsma na dashcsici napiſato na perſa njegova obisitiſe hoche. Izmetnutje ovo na ſramotnu rugla klupu ſudac u odſudi pedepſnoj do jedan, drugi takogjer, illi najposli do trechi put mochiche odſuditi.

§. 13.

Digitized by Google

§. 13.

Tavnica nikoja bitiche oshtria, a nikoja laglja i krotkia. U oshtroj tavnici odsudjen a) u negbe metnuchese, b) i sverhu golih dasakah lexache, c) pohodi nikakvi, osim akobi ondi koi od stareshinah tavnice bio nedopushtajuse, d) pitje nikakvo, osim samu vodu dobivache, e) i poslove, koje moguch bude opravljati, izvershivache.

§. 14.

U Krotkiu tavnicu odsudjen, u gvozdje necheše metnuti, niti okovati, i akobisi rahnu iz vlastitoga troshka, priateljah, illi rodbine dobrotivnosti, ne pako po proshnji dobaviti mogao, prostoj njegovoj volji s-chimse zabavljati hoche, ostavljase. Sasvimtim ovakomu takogjer niti ikakva postelja, makar i slamnjacsa bila, premdabi iz vlastitog svojeg dobra moguch bio, dopuschase.

§. 15.

U onima dogadjajih gdibi naredba, illi zapovid za pedepsu krotkiu odredila tavnicu, od-

Digitized by Google

odſudjenomu, koibi moxebiti od kervi plemenite bio, illibiſe u sluxbi opchinskoj nahodio, illi akobi rukotvorac, illi tergovac dobroga glaſa, i immena bio, i tako priko ſvega xivota ſvoga vazdabiſe poshteno i pravedno vladao, moxemuſe takogjer kuchni resht odſuditi. Komubiſe pak kuchni resht odſudio, duxanje, doklemgod vrime odredite pedepſe terpi, kod kucheſe zaderxavati, niti jedan koracsaj izvan kuche pod ikakvim izgovorom ſtupiti. Kuchanski resht pako moxeſe odrediti pod ſtraxom; illi ako odſudjen zaiſto obecha, dache ſvoju pedepſu kakoſe priſtoi, priterpiti. Ako pak onaj, koi je za kuchanski resht odſudjen, iz kuche ſvoje izajde, ondacheſe odſuditi, da ono ſve vrime u odſudi odredjeno u ocsitoj tavnici podneſe, i izvershi.

§. 16.

Tavnica s-poſtom mochicheſe uxeſtocsiti tako, da odſudjenome, dokle vrime tavnice traje, nikakva rahna, osim kruha i vode, nedopuſtiſe.

§. 17.

Digitized by Google

§. 17.

Vrime pedepſe u tavnici, illi opchenskoga posla kako dugo terpiti hoche, jeſt vrimenito, illi produljeno, vrimenito moxeſe od jednoga dana na cio miſec produljiti, produljeno pak niti manje od jednoga miſeca, niti vishe od jedne godine mochicheſe odſuditi. Kako dugo pedepſe vrime terpiti hoche, ovo u odſudi pedepſnoj biſtro, i razgovetno poſtavicheſe. Na onoſe pak najvishje paziti ima, akobi odſudjen u kakvoj sluxbi bio, illi dulje pedepſe vrime za ſe i za ſvoje uzderxavati skoditi bi moglo, onda bolje jeſt, daſe zasluxita pedepſa oshtria odſudi, nego daſe iſta produlji.

§. 18.

Izagnanje iz kojega ſtanovitoga miſta, na ono ſamo jedno iz kojegje izagnan pruxaſe, nitiſe odſudjenome u kojemu drugomu miſtu xiviti i pribivati zabranjuje : odſudjen pak iz miſta gdiſe je rodio, illi iz miſta onoga u kojemuje jurve deſet godinah pribivao, nego

Digitized by Google

akobi u zlocsinſtvih §. 71. i 73. izbrojenima krivcem poſtao, nikada izagnatiſe nemoxe.

POGLAVJE TRECHE.

Od zlocsinſtvah urednovladanskih, koja xivotu illi zdravju gradjanah pogibeljna, i shkodljiva jeſu.

§. 19.

Koi, prodajuchi otrove, izkernjemu ſvomu, premda moxebiti brez ſvake zle odluke shtettu ucsini, illi za njega uvriditi po izdaleka prigodu dade, urednovladanskoga zlocsinſtva krivcem biva.

§. 20.

Takogjer i Likoprodavaoc (pharmacopola) urednovladanskoga zlocsinſtva krivac poſtaje, koi zabranjene likove prodaje, illi takove dobro i pravedno nezgotovlja.

§. 21.

Digitized by Google

§. 21.

Ako krivac po ſam ſebi uprav shtettu ucsini, zlotvorſtvo duljom oshtrom tavnicom, illi ocsitima poslovih pedepſaticheſe. Akobi pak zlocsinaca dillo izdaleka prigodu na shtettu dalo, pedepſache biti vrimenita oshtrie tavnice.

§. 22.

Akobi kojemu djetetu, illi csoviku, koi ſam ſebe od pogibili ukloniti, i obraniti nebi moguch bio, iz konja ſvalitomu, i na putu lexechemu, illi u vodu ſtermoglavljenomu, illi s-vlaſtitom nehatoſtjom rannjenomu, illi s-drugim koim nacsinom ſmert uzrokovana, illi ranna zadata bila: i nishtanemanje ovakvo zlo po duxnom motrenju i bdenju ouoga ukloniti biſe moglo, pod kojegbi brigom djete, illi ovakvi csovik po duxnoſti naravskoj, illi po zapovidi i priporuki ſtareshinah bio, nehatoſt, i nemarnoſt ovakova urednovladansko zlocsinſtvo csini.

Digitized by Google

§. 23.

Opchenito zlocsinſtva ovoga pedepſa jeſt vrimenita krotkia tavnica. Pedepſa nishtanemanje ova, ako ſmert, illi teshko rannenje uzslidi, po priporucsenoj vechoj moxebiti nehatoſti verſte uxeſtocsiti morachete.

§. 24.

Jednaka pedepſa onoga takogjer cseka, koi illi hitro jashechi, illi na kolli nenavadno vozechiſe, lexechega koga ocsepi, illi ranni, illi bash ſatare, i umori.

§. 25.

a) Koi iz kojegodir derxave, cicha kuxne moxebiti boleſti, naredito vrime ocsishchenja, illi kontumacie, illi obkolite jurve na okolo, illi po ſuhom nato neodreditom, illi po moru ovako recseni (Porti morti) to jeſt priko zabranitih brigovah morskih u derxave dojde, tergovinu dovaxa, illi prodaje, b)

koi

Digitized by Google

koi priko obkoljene megje pride, nitiſe csaſtbeniku odredjenomu javi, c) koi ſe iz ſumljivih derxavah skrovito izmakne, i na dalje hotivshi putovati, drugo koje laxljivo miſto kaxe, a ne ono iz kojega je doshao, d) koi u ſtvarma zdravja za proſto putovati laxljiva piſma ſam ſebi pravi illi zgotavljati pomaxe, illi s-takvima pjſmih sluxi, premdabi od drugoga ucsinjena bila. e) K-tomu i onaj, koi s-pravim na niki nacsin, alli na drugoga kojeg ſpadajuchim zdravja ſvidocsanſtvom sluxiſe, f) kojem bi shtogod od laxljivoga zdravja ſvidocsanſtva poznato bilo, daſe drugi s-takvim je sluxio, niti ſtvar taki u pervoj priliki prikaxe. g) Koi iz miſta ocsiſtjenja, illiti kontumacie prie vrimena odredjena izajde, h) koi prie neizvershenoga ocsiſtjenja vrimena brez znanja i privolenja onoga, koi na takvo miſto brigu i pozor imade, zdravima cseljadma priſtupa, i s-njimaſe kakvimgoder nacsinom priateljski ſaſtaje, i razgovara, i) najposli takogjer ako zdravo drugacsie koje cseljade brez dopushtenja onoga, koi na kuchu kontumacie prigledanje ima, ovoj iſtoj

Digitized by Google

kuchi blizu priſtupi, i s-cseljadma u nutri buduchima razgovore i priateljſtvo kakvo vodi, kriveem ſebe zlocsinſtva urednovladanskoga csini: tako, kakogod i csaſtbenik oni na obkolenju megjah (Kordon) poſtavljen a) koi cseljad, illi tergovinu po putovi zabranitima illi prem ako slobodnima, a moxebiti ne ſaſvime csiſto zdravu, u derxave pushcha, illi prie naredjenoga vrimena ocsiſtjenja iz kuche propushcha, b) koi laxljive pashushe, i ſvidocsanſtva piſmena cicha zdravja daje. c) Akobiſe kod koga laxljiva i nezakonita piſma zdravja, illi pashushi nashli, s-koimabiſe jurve bio sluxio, nishtanemanje projti propuſt obi, d) takogjer i mlagji csaſthenik (ſubalternus Officialis) koibi shtogod od zabranite tergovine i cseljadi u vilaet propushtene, illi iz kuche ocsiſtjenja izpushtene, illi odbignutih znao, nitibi odmah tu ſtvar prikazati hottio. Najposli i onaj zlocsinſtvo urednogavladanja csini, koi a) cseljadma illi tergovini od uredjenih putovah uklonitiſe, illi iſte obajti ſvituju, illi da ſtranputice mimo projti mogu kakvimgoder nacsinom pomochi daju, b) koi inoſtran-

Digitized by Google

ſtransku cseljad i tergovinu iz vilaetah ſumljivi brez potribitoga zdravja ſvidocsanſtva, i slobodnoga ovamo i onamo prilazenja piſmenoga ſvidocsanſta naima, na kolla prima, tovari, i dilje poshilja; c) koi u miſtih blixjih pribivajuchim, gdi jurve ſtraxom obkolito jeſt, zbog ſumljiva glaſanja kuge cseljad, i tergovinu inoſtransku brez ikakva ſvidocsanſtva, illi akobi takvo i imali niti od ſtareshinah po pripiſanju uredbe prividito, niti ſpoznato primah, brani, i uzderxaje.

§. 26.

Zlocsinac ovakvi ſudu vojnichkomu pridatiſe hoche, i ovi po onima ſamo zapovidma ſudiche, koje za bashtinskih vilaetah dobro i ſigurnoſt, po razlogu moxebiti priblixavajuche pogibili, narediti od potribe najde.

§. 27.

Oſim doſada izbrojenih zlocsinjenjah, kojaſu proti opchinskima naredbama zdravja,

Digitized by Google

ſva takogjer i ona dilla, za zlocsinjenja urednogavladanja razglaſujuſe od kojih bi csinenja pocsetnik znao, da opchinskomu zdravju skodljiva, illi pogibejina biti mogu. Buduchi pak da ni je moguche lukavoſt csovicsansku u vlaſtitoj, i poſebnoj koriſti pripricsiti, niti zloche majſtorluke odkrenuti, niti ſve dogadjaje, i dillovanja ove fele kojaſe deſiti mogu, u ovoj naredbi izpiſati; zato ovdi oſim drugih oſtalih, koja odovuda nerazumiuſe, nego vishe putah dogoditiſe obicsaju, napervo ſtavljajuſe: a) ako marvincse cerknuto u bunar, i potok baciſe, b) ako u vrime cerkavice marve naredjene u ſacsuvanju zdravja uredbe zapushtene budu, c) ako tko poznavshi na marvincsetu ſvojemu pomame zlamenja, pak ova prikazati propuſti; d) ako tko u miſtu, gdiſe zvirad cseshche skupljati obicsaje, ſtupice, illi fakove gvozdene metne, illi jamu za njih fatati izkopa.

§. 28.

Za zlocsinſtvo ovo, poslovah opchenskih pedepſa u gvozdju, illi brez gvozdja odredjujeſe,

Digitized by Google

jeſe, koliko pak dugo ova podepſa terpiti mora, toſe po razlogu velikoche ucsinitoga kvara ſuditi imade.

POGLAVJE CSETVERTO.

Od zlocsinſtvah, koja imanja, i pravde gradjanah uvridjuju.

§. 29.

Koi tugje dobro gibuche, kojega cina u ſvemu do dvadeſet i pet nashih forintih, illi moxebiti manje iznosi, jednomu, illi vishe goſpodarom, jali poſebnikom (proprietariis) brez znanja, i privolenja jedan illi vishe putah ſam, illi s drugima zlocsinſtva drugovih i dionici, jalli skuppakrivci himbeno ugrabi, krivac kradje poſtaje, kojacheſe za zlocsinſtvo urednovladansko imati, nego akobi moxebiti ucsinjena kradja, kojagoder od immenovanih u §. 160. od a. c. tia do n. pritexnia okoloſtanja pridruxita bila.

§. 30.

Digitized by Google

§. 30.

Takogjer premdabi ſtvar ukradjena veche eine bila, nishtanemanje slideche kradje na zlocsinſtva urednovladanska ſpadache, a) kradja dervah u razjazenoj i neogradjenoj shumi ucsinjena, b) kradja zviradih komuſe nepriſtoi po pravici loviti, kakvimgoder nacsinom, akoje moxebiti i u vlaſtitomu hataru ucsinjena; c) kradja plodda u polju, illi vocha na ſtablih.

§. 31.

Sluga i slushkinja kradje, kojeſe za zlocsinſtvo urednovladanja derxati ima krivcem ſebe csine, neſamo ako ſvomu goſpodaru njegovu vlaſtitu ſtvar, kojabi manje cine bila, negoje u §. 29. odredjena umakne, nego takogjer ako goſpodaru ſvojemu kupitu ſtvar skuplju u racsune i eſap njegov pod vechu cinu negoju je kupio, znajuchi podmetne, illi ako tergovine, illiti eſpapa od gorje verſti, jali manje mirre doneſe, negoli je u racsune upiſao, i od goſpodara s-gotovi novci plachen bude.

Digitized by Google

§. 32.

Pedepſa zlocsinſtva urednovladanskoga ovakve kradje po verſti pridruxene privare, i ucsinjenomu po kradji kvaru bitiche tavnica, koja s-bitkami i drugima nacsinih oshtria mochicheſe datti. Akobi pak ovakvo zlocsinſtvo drugi put ucsinjeno bilo, onda naſtojatiſe hoche, daſe krivac, poslie kako pedepſu podneſe, za niko vrime, to jeſt, dokle csjud nepromini, i za xitak potribita poshteno traxiti nepriviknesse, pod opazom urednovladanskoj uzderxi.

§. 33.

Koi u dopushtenoj igri s-kakvimgod vara njem i privarom uzsluxiſe, ako na priliku laxljive, illi koimgod nacsinom zabiljexene karte, illi laxljive xdribe illiti kocke (Würfel) uzima, illi karte; kojebi drugima po redu morale dojti, po privari u ſvoje ruke ugrabi, illi najposli po komugod trechemu dogovorivshiſe sjedini, da u igri drugoga ſtalish i

ſri-

Digitized by Google

ſrichu dokaxe, krivac zlocsinſtva urednogvladanja poſtaje.

§. 34.

Akobi varavac s-ovim nacsinom himbenoſti tergovao, akobi po ovakvoj himbenoſti onakove privario, koi ſami ſvoim dobrom neupravljaju, i akobi shtettu onima kojeje himbeno privario velika i teshka bila; akobi najposli nacsin ovaj varranja tako ſmishno i majſtorski ſpravljen bio, daſe ni je laſho ukloniti mogao, zlocsinſtvo ovakvo ſramotnim na klupu rugla izmetnutjem, i ocsitima poslovi bitiche pokarano. Gdi pak gori mallo prie recsena u zlocsinſtvu okoloſtanja nebiſe nahodila, zlotvor vrimenitom oshtrom tavnicom pedepſacheſe. Najposli pocsetnik himbenoſti, privaritomu vas dobitak csitave igre natrag povernuti duxan jeſt, ako prem on nadrazloxen bude daje ſamo jedan put ucsinio. Inoſtrani zlocsinſtva ovoga krivci prie na ſramotnu rugla klupu izmetnucheſe, zatim iz ſviuh bashtinskih derxavah iztiracheſe.

§. 35.

Digitized by Google

§. 35.

Skuppakrivci zlocsinſtva ovoga jeſu oni, koji za ucsiniti himbeno varranje znajuchi kakvimgoder nacsinom pomoch dadu, illi koga trechega ucsiniti privarru naucsilibi.

§. 36.

Pedepſa skuppakrivacah zlocsinſtva ovoga jeſt vrimenita krotkia tavnica, koja s-poſtom mochicheſe uxeſtocsiti. Za one pak kojibi druge laxljivo igrati ucsili, vrimenite oshtrie tavnice pedepſa naredjujeſe, kojaſe sbitkama krivcu odvalitima uxeſtocsiti moxe. Saſvimtim proſtoje privarenome csitovo naplachenje shtette od skuppakrivacah onoliko ſamo iskati, koliko od iſtoga varraoca dobiti nebi mogao.

§. 37.

Koigod zabranitu igru igra, oni krivac zlocsinſtva urednoga vladanja biva.

§. 38.

Digitized by Google

§. 38.

Oni takogjer zlocsinſtva ovoga krivac poſtaje, u kojegaſe pribivalishtu zabranite igre igraju.

§. 39.

Koji ovu zapovid priſtupe neſamo iſti igracsi, da pacse i oni, u kojiuh pribivalishti, illi kuchah igrajuſe, kolikogoder putah uzigrajuſe za pedepſu tri ſtotine zlatni dukatah poloxiche, i ovo ſudomiſtju derxavskomu pridacheſe. Od ovih pak novacah onaj, koi zabranjenu igru dokaxe, kojega imme vazdache otajno biti, ſto zlatni nashi dukatah dobiti hoche, illi akobi morebit koigod iz megju iſtih igracsah, illi onaj kod kogabiſe igrali prikazao, tada takov, osim shtomuſe prashcha pedepſa novcsena, kojuje zasluxio, oni iſti dar prikazanja dobiti hoche. Ako pak krivac naredjenu po zapovidma novcsenu pedepſu zaradi ſvojega ſiromashſtva poloxiti nebi mogao, s-vrimenitom krotkiom tavnicom pokarachefe.

§. 40.

Digitized by Google

§. 40.

Akobi koi dopushtenu tergovinu priko cine po zapovidma urednogavladanja odredite skuplje prodavao, illibi s-krivom, i laxljivom mirrom, jali rifom promitto, vazda krivac zlocsinſtva urednogavladanja poſtaje.

§. 41.

Opchenjto dakle za pedepſu zlocsinſtva ovoga krotkia vrimenita tavnica odredjujeſe, kojaſe takogjer uxeſtocsiti moxe, kadabi varranje, i lagarie ovakve zadulje vrime provodio, illibi vehoma opchena privarena bila, illi s-takvim nacsinom, daſe iſta himbenoſt laſho izpipati nebi mogla.

§. 42.

U broj oviuh zlocsinacah i oni takogjer podjamice (impoſtores) ſtavitiſe imaju, kojiſe u kogagod trechega poslove uplichu, i njega oſobito izverſtnima kojekakvima ponukovanjih na neſvieſtna i nepromotrena pravdanja,

Digitized by Google

nja, ſvadnje i tuxbe podbodu, i prigodu nadodadu.

§. 43.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga, jeſt vrimenita krotkia tavnica, akobi pako zlocsinac s-ovakvim varranjem tergovao, i sillu novacah izmamio; illi akobi podloxnici proti ſvojima ſtareshinama podbunjeni bili; akobi po laxljivo ucsinjenima pieſmih obtuxivali, i oblagivali, illi morebiti zlobnima kojekakvima pletkama, i neprilicsnima ricsma sluxili biſe, illi ako nebi jurve prie zadata pedepſa nikakvu koriſt imala, onda pedepſa tavnice, po poſtu i batinam, kakono i po ſramotnom na klupu rugla izmetnutjem uxeſtocsitiſe moxe. Inoſtranci pak iz ſviuh bashtinskih vilaetah iztiracheſe i izagnati.

§. 44.

Koi drugu zakonite xenidbe po vincsanju zdruxen, i bash zaraditoga njemu virru zadatu obderxati ſvezan, ſebe s-kojom drugom glavom neudatom, illi takogjer udatom putteno ſmisha, priljubodinſtvo csini.

§. 45.

Digitized by Google

§. 45.

Krivicu ovu ſud urednogavladanja nikada iz duxnoſti csaſtbenichſtva, nego ſamo onda razpacsavache, ako ſtrana uvridjena, illi oſramotjena, to jeſt mux illi xena iztraxivanje, i pedepſanje ocsito uztraxe. Da pacse niti oni vishe uslishatiſe hoche, akobi uvridjenje od kojegſu zaiſto znali jedno drugomu ocsito, illi nadilje po xenidbenomu zajedno pribivanju oproſtili.

§. 46.

Pedepſa priljubodinſtva jeſu udarci, illi vrimenita s-poſtom uxeſtocsena tavnica: koja udilj priſtaje, kako ſtrana uvridjena druga u priljubodinſtvu ufachena objavi dachega, natrag primiti, i s-njime u ljubavi vincsanoj xiviti.

§. 47.

Zlocsinſtvo urednovladansko i onda csiniſe, kada tko uǧovor xenidbeni u bashtinskima vlaeti ucsini, neobjavivshi dobro njemu poznanu u Kraljevskima naredbama i zapovidma ute-

Digitized by Google

meljitu zapriku, niti prie dobivshi kako valja milloſtivo odpushtenje vincsaſe; illi kadabi koi mjeſtanim (indigena) s-takvom odlukom u inoſtrane vilaete otishao, da ondi xenidbu ucsini, koju drugojacsie po zapovidma domovine nikako ſvershiti nebi mogao; illi akobiſe otci i matere ſvojom oblaſtjom na toliko zlo sluxili, dabi dicu ſvoju kakvimgoder nacsinom na xenidbu i udavanje priko volje natirivali, koi osimtoga po uredbama ugovor xenidbeni nevaljan i nikakvi csini.

§. 48.

Za pedepſu zlocsinſtva ovoga vrimenita oshtria tavnica, jali takogjer ocsiti poslovi naredjujuſe. Podjamica (Impoſtor) iſti oshtrie pokaranche biti, i pedepſa takogjer onda uxeſtocsitiſe mora, akobi ſtrani jednoj zaprika takva bash ſaſvim nepoznana oſtala, i takobi na nevaljanu xenidbu illi udadbu neznajucha navedena bila. Strani pak pravednoj proſtoje podpunno naplachenje shtette, i zadovolshtine traxiti.

§. 49.

Digitized by Google

§. 49.

Iz megju slugah i sluxbenicah zlocsinstva urednogavladanja krivac jest oni, a) koi od vishje gospodarah na jedan put kaparu primi, i po tome jurve sebe u sluxbu pridade, b) koibi jurve kaparu primio, nitibi u sluxbu ichi hottio, c) koi iz sluxbe, priko okolostanjah jurve u uredbi sluxbenikah izdatoj otide, d) koi gospodara svojega psovkama i pogerdama ruxi, illi kakogod drugojacsie ocsito neprittojnima ricsma pogerdjuje, e) koi zapusti poslove kojebi izvershivati morao, illibi bash po ocsitoj nehatosti gospodaru shtettu ucsinio.

§. 50.

Ako gospodar komuje shtetta ucsinjena bash ocsito uztraxi, krivac s-udarci batinah pokarachese, illi za vrimenitu polak razloga veche illi manje zlache, texje illi laglje shtette, oshtriu, illi krotkiu tavnicu odsuditise hache.

Digitized by Google

§. 51.

Goſpodar, koi posli ſvershene sluxbe slugi odilazechemu, kojegaje nevirna znao, ſverhu virnoſti njegove piſmeno ſvidocsanſtvo daje, zlocsinſtva urednovladanskoga krivac poſtaje.

§. 52.

Pedepſa za takvoga krivca vrimenita krotkia tavnica naredjujeſe.

§. 53.

Koi komugod premda moxebiti brez zlocseſte odluke pſovnim pjeſmom (libello famoſo) ſramotnima i pogerdnima prilikama tako poshtenje uzima, da zbog dilah naredbama protivnima laxljivo okrivljen ſumnju od ſviuh nemarnoſti, i za nishta derxanja zasluxiti moxe, urednovladanskoga zlocsinſtva krivac biva, i takvi oſramotjen illibi po tomu kakvi kvar, illi nadahne koriſti shtettu terpio, illi u miru kuchanskomu i tihochi ſmuchen bio, illi ne.

§. 54.

Digitized by Google

§. 54.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga jeſt vrimenſta krotkia tavnica, illi poslovi opchinski. Nishtanemanje uvridjenomu pravda donoſi iskati zadovolshtinu, i shtette podpunno naplachenje. Ako pak potvoreno nalagivanje kakogod od oniuh doticalobiſe, koji zbog pravednoga xivota, i chudih dobrote, zaradi doſtojanſtva, i csaſtbenichſtva ſvojega ſtamenoſti, zaradi rodda i plemena, illi zaradi one, koju ſverhu potvoritelja kaono ſtarecshina imade oblaſt, oſobitiega vridan je proshtimavanja, illi ako megju pogerdiocem, i oſramotjenim jurve immenovane verſte u §. 85. i 92. pervoga dila pedepskih oviuh naredbah joshtbiſe uplele; pedepſa zlocsinſtva ovoga bitiche vrimenita oshtria tavnica, koja takogjer i s-izmetnutjem na ſramotnu rugla klupu, i bicsovah udarcih uxeſtocsiti mochicheſe.

§. 55.

Takogjer i oni krivac muzovirſtva (Calumnie) objavljujeſe, koi premda moxebiti nti

Digitized by Google

je pogerdne i ſramotne prilike, niti pſovna pjiſma ſam sloxio, niti prigodu illi koju pomoch k-tome dao, nishtanemanje potlam kakobimu ſramotne i pogerdne prilike, illi pſovna piiſma poznana bila shtobiih morao zatajati i ſaterti, to bi josht nadalje razglaſio, i ocsita ucsinio.

§. 56.

Pedepſa zlóche ove jeſt, vrimenita krotkia tavnica, koja, akoſe k-recsenomu dillu kojagod jurve ſpomenuta u §. 54. okoloſtanja pridruxe, s-poſtom takogjer uxeſtocsitiſe moxe.

§. 57.

U broj Urednovladanskih zlocsinſtvah dolazi takogjer ſvako nepomnjivo, i pogibelino dillo tako ucsinjeno, da, akoſe shto najmanje nehotmice udeſi, vatra izajti moxe, i tako dobra, imanja, i pokuchſtva varoshanah u pogibeo ſtavitiſe mogu, na priliku a) kada ko zapalivshi lulu duhan pushi iz pod ſtrie, taranu, pojati, dervarnicah, illi drugojacsie

po

Digitized by Google

po kiljerih, komorah, i prodavaonicah gdiſe takove ſtvari zaderxaju kojiuſe vatra laſno primiti moxe, hodą, bj kadaſe po ovakvima miſti ſviecha gorucha brez ſvitnjaka prinasha, c) illi akobiſe shtogod takva opchenito ucsinilo, shtobiſe jurve izdatoj uredbi poradi vatre ſuprotivilo.

§. 58.

Krivac vrimenitom krotkiom tavnicom, illi akobi priſtupljanje zapovidi ſavishja veliko bilo, s-udarcih batinah pokaracheſe.

§. 59.

Na urednovladanska zlocsinſtva ſpada ſvaka na putu ocsitomu ucsinjena pakoſt, kojabi jednomu illi mlogima na doſadbu, illi bash na shtettu ucsinjena bila. Buduchi pak da ſaſma razlicsite verſti prokshe i pakoſti jeſu, kojeſe tako laſno u naredbi ovoj izbroiti nemogu, zato osim drugiuh, kojeſe odovuda nevade, veche vishe putah obicsajuſe dogoditi, mechuſe, kakonoti a) tko ono shtoje za

Digitized by Google

koriſt puka ugodnijega xivota, illi za raskoshje uzidano, uzdignuto, zgradjeno, illi usadjeno bilo, ſrushi, pokvari, podsicse, izcsupa, i izkorene, b) ako tko na prozor, illi pribivalishta shtogod ubaci, po csemubi kvar, i shtettu ucsiniti mogao, c) ako tko shtogod na prolazeche izlie, izbaci, illi s-vechom nagloſtjom obori i ſvali, odichu pokalja i pokvari, illi s-koim drugim nacsinom prolazechim doſadjivanje ucsini, d) ako tko brezobrazno proſechi zaduxbinu kaono ſillom izderljancsiti naſtoih.

§. 60.

Buduchi daſu ovakve pakoſti nacsini mlogoſtrucsni, niti za ſvaki i ineſetni dogadjaj pedepſu u napridak odrediti i naminuti ni je tako laſno, zato koliko toliko opchenito odredjujeſe, da u zlocsinſtvu ovakvome po razlogu veche illi mlogima morebiti ucsinjene shtette, ne ſamo tavnica za dulje illi krache vrime terpecha, illi opchinski poslovi, nego takogjer i izmetnutje na rugla klupu, i batinah udarci miſto imati mogu.

PO-

Digitized by Google

POGLAVJE PETO.

Od zlocsinſtvah, koja na izopacsenje uljudſtva pruxajuſe.

§. 61.

Koi csiſte pameti ſvoje razlog tia donle zapuſti, da Boga ſvemoguchega u miſtih ocsitih, illi prid drugima ljudma pſovanjem, i pogerdom, riesma, pjiſmom, illi dilli nerazborito ruxi, za budalu derxatiſe, i u kuchi budalah zatvoren tako dugo uzderxatiſe ima, doklemgod prava, i nedvoumna zlamenja pobolshanja neukaxe.

§. 62.

Svako indi dillo, po kojemu ocsita sluxba Boxja vlaſtito goſpodojuchega zakona, illi dopuſtitoga (tolleratae) hotmice ſmetana i uznemirena bi bila, cerkvama na poshtenje boxje prikazatima razpushtenoſt po pakoſti, illi ocsita sluxba obicsajna Boxja potlacsena i nemarna, illi najposlie akobi ſtvari za sluxbu

Boxju

Boxju odredjene u neposhtenju derxaleſe, urednovladansko zlocsinſtvo jeſt.

§. 63.

Pedepſa ovoga zlocsinſtva jeſt vrimenita krotkia tavnica, koja s poſtom takogjer i bicsovanjem udaracah oshtria onda moxe biti, ako iz neposhtena dilla velika ſmutnja i zao izgled izaide.

§. 64.

U zlocsinſtvo urednovladansko takogjer i onaj upada, koi kogagod u zakonu kerſtjanskomu slaxljivim i himbenim naukom za virru Iſukerſtovu oſtaviti prignuti, i ſvakoga zakona odrechiſe, pak takvi koi zagerliti, koi Evangjelje zanikuje, primamiti uſudjujeſe.

§. 65.

Ne manje i oni ovoga zlocsinſtva krivac biva, koi opchinu, kojaje vladajuchega zakona ocsitim laxljivim naukom, illi u neviſtvu naucsiti, illi nju od zakona vladajuchega odvratiti naſtoi.

Digitized by Google

§. 66.

U pervomu dogadjaju krivac ovakvi na framotnu rugla klupu izmetnut, s-vrimenitom oshtriom tavnicom ukrocsicheſe. U drugomu pak dogadjaju pedepſa dulje oshtrie tavnice odredjujeſe.

§. 67.

Koi ſe na putu ocsitomu, illi na takvomu miſtu kuda ljudi najvishe tamo amo prolaziti obicsaju do golla ſam ſebe framotno odgali, illibi pogerdnu bludnoſt csinio, illibi kogagod na putu ocsitomu na putteno dillo zazivao, bio takvi mushko, illi xensko urednovladanskoga zlocsinſtva krivac poſtaje.

§. 68.

Zlocsinſtvo ovo s-vrimenite tavnice pedepſom bitiche pokarano; i tavnica po razlogu okoloſtanja krotkia, illi pak oshtria naredjujeſe, koja vazda s-poſtom imaſe uxeſtocsiti.

§. 69.

Koi na ocsitomu putu poshtenu xensku glavu putem ſvoim iduchu rukomicanjem, illi

Digitized by Google

ili ricsma s takvom odlukom privabljuje da volju njezinu na razbludjenje priokrenuti i prignuti hoche, ocsito poznato bi bilo, i ako onda xena uvridjena ſtvar recsenu k ſudu prikaxe, takvi krivac za urednovladanskoga zlocsinitelja derxatiſe ima.

§. 70.

Pedepſa zlocsinſtva ovoga bitiche vrimenita krotkia tavnica.

§. 71.

Koi naravi csovicsanske vridnoſt na toliko tlacsi, daſe s-marvincsetom, illi s-koim od ſpolla ſvoga putteno ſmisha, urednovladanskoga zlocsinſtva krivac jeſt.

§. 72.

Akobi zaiſto takvo pogano złotvorſtvo uesinjeno bilo, i odonuda puk ſmuchen bi bio, za pedepſu njegovu udarci batinah i vrimeniti opchinski poslovi odredjujuſe. Ako pak takvo dillo nebi bash nadilje razglaſeno bilo, zlotvorac s-vrimenitom oshtriom tavnicom, s-poſtom takogjer, i s-udarcih xeshche pokara-

racheſe. Sverhu ſvega zlocsinac iz miſta onoga u kojemu je zao izgled dao, iztiracheſe.

§. 73.

Koi u kuchi ſvojoj kurvatiſe pripushcha, illibi po tome dobitak i tergovinu traxio, jalibi mushkima i xenskima glavama priliku bludnoſt izpuniti dobavio; illi koi premda nikakvu koriſt bi traxio xensku glavu u drushſtvo i poznanſtvo zlocseſto privlacsi, pak u takve prigode navede, po kojima kadkad na uxganje puttenoga pohottenja navedeſe, takvi urednovladanskoga zlocsinſtva opravljenja (kuppeley) krivcem ſebe csini, premdabi moxebiti njegov priatelj, illi sluga bio, komu je neposhtenu xenu ſramotno dillovati pripravljo.

§. 74.

Koi ſe u zlocsinſtva ovoga ſramotnomu dillu pervi put zatecse, duljima ocsitima poslovih ukrocsavatiche ſe. Nishtanemanje pedepſa ova josh oshtria hocheſe davati, akobi stakvim ſramotnim dillom neoskvernjene csiſtoche cseljade zamamljeno bilo. Akoſe zlotvorac i opet zatecse, na ſramotnu rugla klupu

Digitized by Google

pu izmetnucheſe, i s batinama izpucacheſe, pak iz miſta gdi je zlocsinſtvo dillovao protiracheſe, illi akobi inoſtranac bio iz ſviuh koliki bashtinskih vilaetah izagnanche biti.

§. 75.

Koi s-tilom ſvoim terguje, i shtogod po puttenoj bludnoſti zasluxiti traxi, illi bila mushka, illi xenska glava urednogavladanja zlocsinſtva krivac jurve razumieſe.

§. 76.

Krivac ovoga zlocsinſtva za pervi put s-vrimenitom oshtriom tavnicom pokaracheſe. Ako pak u iſto zlo dillo vishje putah povratiſe, pedepſa, koju je mallo prie moxebiti podnio, ſvagda podvoſtrucsitichefe, i drugima nacsini kakono s poſtom, i batinami uxeſtocsiti, to jeſt akobiſe s-ovakvim dillom mladolitni ishtetili i izopacsili. Ako zlotvorac inoſtranac bude, iz ſviuh bashtinski vilaetah hocheſe izagnati.

§. 77.

Krivcem zlocsinſtva urednogavladanja, kojiuh dilla na izopacsenje chudi i poshtenja ſpadaju,

Digitized by Google

ju, oniſe takogjer pridruxuju, a) koj s-knjigama zabranjenima, i prilikami, illi maljanjem bludna dilla prid ocsi mechuchi, terguje; b) koi izvan odredjenih od ſtareshinah razveſelenja miſtih, illi lice ſvoje s-csoracsinom, to jeſt priobrazom pokriva, illi u prominjenoj odichi priobrazit hoda, c) koi ſe u otajne skuppe, i bratinſtva ſtareshinama neprikazata upushcha, d) koi neprikazavshi ſtareshinama kogagod u kuchi ſvojoj zaderxaje, kojega poshten xiviti nacsin iſtomu nebi poznan bio.

§. 78.

Za zlocsinſtvo ovo vrimenita krotkia tavnica odredjujeſe. Zabranjene pak knjige, prilike, i zlikovanja od krivca imajuſe uzeti, unemar poharcsiti, i ſaſvime ſaterti.

§. 79.

Koi po ſtareshinama iz kojega miſta izagnan, dokle josh zabranna njemu vratitiſe terva, opet biſe na iſto povratio, bash zato zlocsinſtva urednogavladanja krivcemſe csini, premda proti poshtenomu i dobromu xivotu njegovu nishta nebiſe iznashlo.

§. 80.

Digitized by Google

§. 80.

Zlocsinſtva ovoga krivac vrimenitom oshtriom tavnicom, i batinama pokarachefe, i krivcu kadaſe imao bude puſtiti obznanichefe, to jeſt, da pedepſa tolikochefe putah podvoſtrucsiti, koliko putah opet natrag vratioſe bude.

§. 81.

Ako tko iz ſviuhkoliki Auſtrianskoga vladanja bashtinski vilaetah izagnan pod neznam kakvim domishljenim izgovorom, prie negobi odredjenoga izagnanja odpushtenje zadobio povratiſe, i ovo njegovo povrachenje za zlocsinſtvo urednogavladanja imaſe, premda povratioca xivot, od vrimena povrachenja ſvojega poshten i brez krivice bi bio.

§. 82.

Zlocsinſtvo ovo s-udarci batinah pokarachefe, i pedepſa ova, koliko putah krivac povratiſe, tolikochefe podvoſtrucsiti; ſverhutoga iz ſviuh koliki oviziuh vilaetah opet izagnatichefe.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google